

metra sunt decisiones: propter quod rhythmicum orationem habere orationem: metrum autem non. poema enim esse. Rhythmicum autem non exquisitum. Hoc autem fuisse: sed ad aliquid.

Constat qualis debet esse rhythmicus rhetoricus dicens: quod omnia terminantur numero: operum enim aliquem numerum syllabarum esse in oratione rhetorica. Sed huius numerus appellatur rhythmicus: qui est schema. scilicet orationis locutionis. Sed illa locutio suppletur poetica: cuius locutionis metra sunt decisiones: quia per metra distinguuntur: que sunt quedam decisiones. Et quia sufficit: quod sermo rhetoricus habeat competentem orationem: et non debet dividere in pedes: ne videatur quid fictitium: orationem rhetoricam operum habere rhythmicum: sed non metrum: si enim haberet metrum esset poema. Addit autem qualis rhythmicus debet esse: quod non debet esse exquisitus. ideo subditur hoc. scilicet hic rhythmicus erit rhetoricus: si continebit orationem usque ad aliquid: sufficit enim quod sit cursus. Non enim operum quod ibi sit figmentum: neque metrum. Deinde cum dicit.

Bene rhythmicum autem: que quidem heroica venerabilis: et locutionis: et armonia indigens.

Quia dixerat rhythmicum rhetoricum non debere esse nimis exquisitum: distinguit species rhythmicorum ut ostendat quo rhythmo utitur rhetor. Ad cuius evidentiam notandum: quod rhythmicus acceptus large includit tantum consonantiam: propter quod metrum: siue versus est quidem rhythmicus. In versus autem utimur pedibus. pedes autem sic distinguuntur: quod sunt quatuor pedes: quibus uti possumus in pluribus locis: ut dactylus et spondeus: dactilo enim uti possumus in pluribus locis imo in omnibus locis preterquam in ultimo. Ultimus enim pes nunquam debet esse dactylus: sicut etiam spondeo utimur in multis locis: et potissime in versibus exametris: quod quilibet pes versus exametri potest esse spondeus: excepto quinto: siue excepto penultimo. Secus autem est de versus pentametris: ubi duos pedes operum esse dactylos: in quo genere versus utimur spondeo in multis locis: quod primi pedes possunt esse spondei. Quidam autem pedes sunt: quibus non utimur nisi in uno loco trocheo non utimur: nisi in fine: iambo autem non utimur nisi in tertio pede. Hec autem genera pedum sic differunt: quod spondeus constat ex duabus syllabis longis: dactylus vero ex prima longa: et duabus brevibus: trocheus ex duabus syllabis constat ex prima longa: et altera brevi: iambus e contrario ex prima brevi: et altera longa. Sunt autem alia genera pedum: sed de eis nihil ad propositum. Ex his autem pedibus constituentur tria genera versus: scilicet heroica: iambica: et trocheica. Versus autem heroici sunt a divisione: creta enim sonat idem quod dividere: vel separare: quod forte tale nomen accepit: quod huius versus sunt decisiones aliorum versus: quod sunt Priscianum in minori volumine circa principium cum dicimus. Quiescuntque Jovem: nunc mare: nunc silve: hoc est diametrum iambicum iunctum pentametro heroica. Nam una pars dicitur versus. versus. Nunc mare est heroica: id est dictionis: et metris versus pentametri. Vel huius versus constantes ex pedibus spondeis et dactylis dicitur sunt heroica: quia sunt venerabiliores et pulchriores alijs: sed inter genus versus est iambicum: qui constat ex iambis: et tertium trocheicum: qui constat ex trocheis. Sed quia rhetorica non utitur metro: omnes isti modo sunt inutiles rhetorice: operum ergo dare alium orationem et aliam consonantiam: quia utitur rhetorice. Hec autem compositio notanda dicitur cursus: quia potest dici palam. Intendit ergo philosophus tale rationem. Utitur rhetorice aliqua consonantia: sed omnis consonantia nunc visitata vel est heroica: vel iambica: vel trocheica: vel peianica: sed rhetorice non utitur heroica: nec iambica: nec trocheica: quod talia sunt metrica: relinquunt ergo quod utitur

per peianica. id est cursu. Quattuor ergo facit: primo declarat que sit consonantia heroica. secundo que iambica. tertio que trocheica. quarto quod omnia ista sunt metrica: et claudit quasi manifestum esse et relinquunt: quod rhetorice utitur palam consonantia. Secunda ibi. (Que autem iambica.) Tertia ibi. (Que autem trocheica.) Quarta ibi. (Relinquit autem.) Dicit ergo: quod consonantia heroica est illa: que est de numero consonantiarum huius rhythmicarum. Est enim venerabilis locutio: et indiget armonia: quod postquam est venerabilis in se: dignum est: quod armonice et elegantius proferatur. Deinde cum dicit.

Que autem iambica ipsa est locutio: que in multorum propter quod maxime metrorum omnes iambica proferunt loquentes: operum autem venerabilitatem fieri et esse.

Determinat de locutione iambica dicens: quod talis locutio est multorum. multi enim utuntur ea: propter sui facilitatem: propter quod omnes loquentes maxime metrorum. id est potissime iter omnia metra proferunt iambica: et quod consuetudo finem quod habet videtur pulchrum: operum in huiusmodi locutione fieri venerabilitatem: et esse ibi venerabilitatem. Deinde cum dicit.

Que autem trocheus turpius saltans manifestat tetrametra. Sunt trocheales tetrametra.

Determinat de trocheo dicens: quod huius locutio iter omnia metra turpius saltat: hoc autem tetrametra manifestant: tetrameter enim. id est versus quattuor pedum rhythmicus trochealis. Et quia in huius versibus fit: quasi turpis saltus a longo in breve: quod trocheus constat ex prima longa: et altera brevi. id est de huius versus turpiter saltare. Deinde cum dicit.

Relinquit autem palam. Qua utebantur quidam transimaco incipientes. Non habebant autem dicere quis esset.

Concludit reliquum esse quod spectat ad rhetorice utitur consonantia: que dicitur cursus siue palam. Et duo facit: quod primo permittit quod intendit. Secundo assignat causam dicitur. Secunda ibi. (Alij quidem igitur.) Circa primum duo facit: quod primo dicit reliquum esse quod spectat ad rhetorice utitur palam. Et addit: quod nunc manifestum est quid importet nomen palanis. Secundo manifestat quid est palam. Secunda ibi. (Est autem tertius.) Tertium sic. Quod non spectat ad rhetorice determinare de tribus consonantijs predictis: relinquunt ergo quarta consonantia scilicet palam. Hec autem consonantia rhetorice que utebantur a transimaco. id est a tempore illo incipiendo: tunc uti non habebant dicere. id est nesciebant dicere quis esset talis cursus: vel que esset talis consonantia. Deinde cum dicit.

Est autem tertius palam et consequenter dicitur est. Est enim tria ad duo. Illorum autem hoc quod dicitur unum ad unum. hoc autem duo ad unum. Consequitur autem rationibus his: que emolia. Ista autem est palam. Alij quidem igitur propter ea que dicta sunt: dimittendis: et quia metrici: palam autem sumendus. A solo enim non est metricare dicitur rhythmicorum: ut et maxime lateat.

Manifestat quid sit huius consonantia. Ad cuius notandam: quod cursus quibus nunc utimur: sunt iambici fluxibiles: et nimis cursivi: propter quod licet videamur rhetorice loqui: non tamen proprie est sermo rhetoricus: quod nimis est ibi de figmento: propter quod non bene perscrutetur. Cursus autem: qui hic docentur sunt magis plani: et constant autem ex quattuor syllabis: ex tribus brevibus: et una longa. Syllaba autem longa habet duo tempora: brevis autem habet unum. Egi. sup. Rhetorice. Aristot.

Rbetori.

tempus. In huius ergo cursu potest esse triplex comparatio: quia vel comparat tres syllabas breues ad quartam longam; et tunc est ibi proportio trium temporum ad duo; quod tres syllabas breues habent tria tempora; et longa habet duo. Et potest esse comparatio: cum ibi sint quattuor syllabas; quod una comparat ad unam; et reliqua ad alias; et tunc comparabit breuis ad breuem; et longa ad breuem; siue breuis ad longam; cum ibi sint tres breues; et una longa. Cum autem comparat breuis ad breuem; ibi proportio unius ad unum. Cum autem breuis comparat ad longam; ibi proportio unius ad duo. Si autem comparat longa ad breuem; ibi proportio duorum ad unum; quia longa habet duo; et breuis unum. Hoc est ergo quod ait: per paianum secundum per dicitur. id est in ethimologia nomine dicitur tertius; quod ibi est proportio trium ad duo; cum tres breues comparantur ad longam; si sumitur proportio secundum totum cursum. Sed si diuidantur ille syllabas; ita quod duae veniant ex una parte; et duae ex alia; tunc illorum duorum. id est illarum duarum partium. haec comparabit unum ad unum quantum ad duas breues; haec autem quantum ad alias duas; quarum una est breuis; et altera longa; comparabunt duo ad unum. Quibus ergo his rationibus; et omnibus his comparationibus consequitur proportio; quae est emiolia. id est sexquialtera; quod unum et unum; et duo et unum faciunt quatuor; gnomonius autem numerus diuiditur in tria; et duo; quae se habent in sexquialtera proportione. per ergo quod est paianus; quia est ista proportio sexquialtera. Deinde cum dicit. (Ally quod est.) Dat causam; quare rhetor non vitur tribus rhythmis per dicitur. videlicet heroico; iambico; et trocheo. sed vitur quarto. scilicet paianico dicens; quod alij. id est tres dicitur rhythmi; siue tres dicitur consonantie sunt dimittende; propter ea; quae dicta sunt; quod sunt metricae; paian autem. id est cursum sumendus est; quod iter alios iste solus non est metricus. isto ergo solo debet vitur rhetor; ut maxime lateat. id est in initio appareat loci ficti. Deinde. c. d.

Nunc quidem igitur vituntur vno paiane incipientes; oportet autem differre finem a principio. Sunt autem paianis due species oppositae inuicem quarum una quidem principio congruit; sicut et vitur; haec autem est vbi incipit quidem longa; sequitur autem tres breues ut famegenes; auree capillature; apollo puer Jouis.

Determinat de speciebus paianis; siue de speciebus cursus. Et duo facit; quia cursus duae sunt species; una qua vitur in principio locutionis; et alia quae in fine. Primum ergo determinat de cursu; quo vitur in principio. Secundo de eo; quo vitur in fine. ibi. (Altero autem contrario.) Dicit ergo; incipientes. id est in principio locutionis vitur vno paiane; et quia finis difert a principio; oportet esse duas species paianis. id est cursus. Et huiusmodi species sunt quae oppositae; quarum una congruit principio locutionis; et altera fini. Semp enim in principio locutionis; si volumus paianite loqui; debemus promittere aliquam dictionem; quae sit quattuor syllabas; quarum prima sit longa; et tres sequentes sint breues; ut in hac locutione; famegenes auree capillature apollo puer Jouis. In hac enim locutione famegenes; quod est primum verbum; habet primam longam; et tres sequentes breues. Deinde cum dicit.

Altero autem contrario; vbi tres breues incipiunt; longa autem vltima. Post terram aquosumque oceanum dissipauit.

Determinat de altera specie cursus; quae congruit fini. Haec autem sit si vltima dicitio habeat quattuor syllabas; quarum tres primae sint breues et vltima longa; in omni enim paiane sunt tres syllabas breues; et una longa; sed in paiane secundum principium syllaba longa praecedit; et tres breues sequuntur

Liber

In eo autem quod est per finem est contrario; quod tres breues praecedunt et longa sequitur. Duo autem facit determinando de specie cursus; quae congruit fini; quod primo dicit qualis sit huius species. Secundo dat causam dicitur. ibi. (Interea vox ista.) Dicit ergo; quod altera species cursus; quae oportet fini est contrario; et qui in principio; quod huius species est ista; vbi tres breues incipiunt; et longa est vltima; ut in hac locutione. Post terram aquosumque oceanum dissipauit. Ista dicitio dissipauit haec quattuor syllabas; quarum tres praemissae debent esse breues; et vltima longa si autem non est ita; hoc est ratione translationis. Verba enim versum in lingua latina translata in aliam linguam non faciunt versum. Deinde cum dicit.

Interea vox ista autem finem facit; breuis enim quia imperfecta est; facit colobum. Sed oportet per longam abscindi; et euidenter esse vltimam non propter scriptorem; neque propter scripturam; sed propter rhythmum.

Dat causam dicitur dicens; quod ista vox; quae habet vltimam longam; facit finem. finis enim dicitur quid perfectum. Et quod breuis syllaba est imperfecta; et facit colobum. id est diminutionem. ideo dicitur; quod locutio abscindat. id est terminet per syllabam longam. Unde oportet vltimam syllabam esse euidentem. id est esse longam. longa enim syllaba dicitur euidenter; quod plus durat cum habeat duo tempora; hanc autem euidentiam oportet habere locutionem; non propter scriptorem; vel propter scripturam; quod melius scribat; sed propter rhythmum; ut quod pulchrum sonet. Deinde cum dicit.

Quod quidem igitur oportet bene rhythmicam esse elocutionem; et non sine ritmo; et qui rhythmi faciunt bene rhythmicam; et qui sunt hi et qualiter habentes dictum.

Epilogat dicens dicitur esse locutionem esse bene. id est solemniter rhythmicam quantum ad locutionem poeticam; et non esse sine ritmo quantum ad rhetoricas. Et est dicitur est quod sunt hi rhythmi qui faciunt locutionem poeticam bene rhythmicam; et qui sunt hi; qui faciunt rhetoricas; et qualiter se habent.

Locutionem autem necesse est esse aut consuspensam; et de iunctionibus unam; sicut quae in diatrambis suspensiones; aut decisionales; et similes vicissitudinalibus antiquorum poetarum.

Ut dicebat locutio comparat ad tria; ad dictiones; quae pertinent ad ornatum; et ad intellectum. Respectu dictionum debet ei competere tria; quae debet esse propria; non debet esse abusiua; et debet esse congrua; respectu autem ornatu et tria determinata sunt de ipsa. videlicet dilatatio; decetia; et consonantia. His ergo determinatis restat ingredi de comparatione locutionis ad intellectum; quod dupliciter fieri. Duo enim sunt; quae videtur impedire intellectum rationis; iunctiones et metaphora; iunctiones enim incertae intellectus; et non sinit intelligere; quod etiam metaphora faciunt. Ex quo apparet non esse incognitas supra determinasse per de metaphora; et hic est determinare de eisdem; quod ibi determinauit de his per comparant ad proprietatem locutionis; hic autem determinant ad intelligibilitatem eius. Primum ergo determinat per de locutione ut comparat ad coniunctiones. Secundo ut comparat ad metaphoras. Secundo ibi. (Quia autem determinat.) Circa primum duo facit; quod primo diuidit elocutionem. Secundo determinat de vnoquoque membro. ibi. (Consuspensa quidem.) Dicit ergo; quod elocutionem aut oportet esse consuspensam; et esse unam de coniunctionibus; et tunc est intricata; et non bene intelligibilis. Vnde erant suspensiones in diatrambis

atyrambis. i. suspensiones factę in illo metro: aut opz locutionem esse decisionalem: tuc est similis vicissitudinalibus antiquoz poetaz. Antig. n. poetę vtroqz genere locutionis utebantur: loquebantur enim decisionaliter et con-suspensive. **C** Deinde cum dicit.

Consuspensa quidem igitur locutio aliqua ę vt Eradocyturij bystorie recitatio. Hac enim prius quidem oēs. Nunc aut non multi vtuntur. Dico aut cōsuspensam: que nullū hz finē sū se: nisi negocium qđ dicitur terminetur.

C Determinat de cōsuspensa. Secundo de decisionali. Secunda ibi. (Decisionalis aut.) **C** Circa primum duo facit: qz primo ostendit: que sit locutio consuspensa. Secdo manifestat talem locutionem esse indelectabilem, propter qđ nō ę rhetorica. Ex quo apparet qualiter debemus vt cōiunctionibus: qz non debemus vt eis: qz faciāt locutionē consuspensam et non bene intelligibile. Secunda ibi. (Est aut indelectabilis.) **C** Dicit ergo: qz suspensa locutio ę sicut erat recitatio antiquę bystorie: quam faciebat Eradocytus thuri. hac. n. locutio ę multi utebant. Nūc aut n̄ multi. i. pauci vtunt tali locutioe. In hz aut talis suspensa oratio est infinita: nisi id: quod dicitur: terminetur per negocium. **C** Deinde cum dicit.

C Est indelectabilis propter infinitatem: finem .n. omnes volunt conspicerę: ppter quod quidem in opusculis exsufflant et exoluunt: pudentes. n. terminum non laborant prius. Que quidem igitur cōsuspensa locutionis hec est.

C ostendit ipsam indelectabilem esse dicens: qz est indelectabilis propter infinitatem. Omnes. n. volunt conspicere finem: ideo in opusculis: quando est aliquid cooperatus exsufflant et exoluunt. i. per statum: vel per aliquem alius modum remouent inde cooperulum: vt possint videre finē et terminū. Orationes ergo cōsuspensę: qz infinite sunt indelectabiles sūt. alię vero sunt delectabiles: qz pmittētes in eis prius. i. statim finem: et terminum non laborant. Addit aut que quidem igitur est consuspensa. i. cōsuspensio locutionis hec est: que dicta est. **C** Deinde cum dicit.

C Decisionalis aut q̄ in clausulis. Dico autem clausularē locutionem habentem et finē ipsuz: et principium sū se: et magnitudinem bene cōspicibilem.

C Determinat de alio membro. Et duo facit: qz primo determinat de hoc genere locutionis in generali. Secundo in speciali. Vel melius pmo describit hoc genus locutionis: quod dicitur decisionale. Secundo diuidit ipsum ibi. (Clasularis autem.) **C** Circa primum duo facit: qz primo dicit: que sit locutio decisionalis. Secdo ostendit talem locutionem esse delectabilem. 2ª ibi. (Delectabilis autem.) **C** Dicit ergo: qz decisionalis locutio est illa: que sit sū clausulas: idem est enim locutio decisionalis et clausularis. Clasularis autem est illa: que sū seipsam hz principium et finem: et hz magnitudinem bene conspicibilem qz nō ę ita longa: qm̄ bñ posset spici. **C** Deinde cum dicit.

C Delectabilis autem talis et facile adiscibilis: delectabilis quidem: qz contrarie se hz ad indeterminatem. Et qz semper existimat aliquid hēre auditor: eo qz semp terminatū aliquid sibi. Nihil aut puidere: aut nihil aperiri indelectabile. **C** ostendit eas esse delectabile. Et tria facit: qz primo facit

quod dictum est. Secundo manifestat quod dixerat. Tertio dat causam dicti. Secunda ibi. (Bene aut adiscibilis.) Tertia ibi. (Contrarium quidem.) **C** Dicit ergo: qz locutio decisionalis est delectabilis: qz ę facile adiscibilis: ita est delectabilis: qz est finita: et terminata hz se. n. contrarie ad locutionē indeterminatem. Semp. n. auditor audiendo talem locutionem existimat sibi aliquid habere. i. aliquid intelligere: eo qz sit quid clarum. qđ enim est indeterminate: est indelectabile: qz nihil potest puidere auditor. et nihil ei aperitur. **C** Deinde cum dicit.

C Bene autem adiscibilis: quia facile meliorabilis: hec aut qz numerum habet: quez in clausulis locutio. Qđ oīum facillime memorabile est: propter quod et metra omnes memorantur magis qz que non ligata. Numerum enim habent: quo mensurantur. **C** portet enim processum: et apud intellectum finitum esse: et nō interrumpi: sicut q̄ Sophodei iambica. Chalidonius: vel ista terra: Pelopeias regio.

C ostendit talem locutionem esse bene adiscibilem dicens. Bene aut adiscibilis est: qz est facile meliorabilis. hz enim hec locutio numerum. i. mensuram quandam. i. hz clausulis: et omne tale ę facillime meliorabile. Et ideo est qz metra oēs melius memorant ea: qz non sunt ligata. i. qđ sūt numerata. Metra. n. hnt numerū: quo mensurant: qz opz processum apud intellectū esse finitum: et nō interrumpi: sicut erat iambica Sophodei. i. illius poetę: q̄ interpellabant. **C** cerat. n. ille poeta versus suspensos dicens. Chalidonius qđ dē. i. ista terra: Pelopeias regio est: supple. ista. n. qz diuisa et suspensa sunt: non sunt ita memorabilia: ppter qđ locutio suspensa nō est adeo memorabilis: qz non hz cōpletum intellectū: sicut est clausularis. **C** Deinde cum dicit.

C Contrarium quidem est suscipere ei: quod ę diuidi: sicut et in eo: quod dictus est. Chalidonem esse Pelopi insule.

C dat cām dicti. Et aut quare diuisum nō ita bene memorat aliqz: sicut colligatū: qz nostrū intelligere ę in suscipiendo: et in recipiendo. Suscipe aut est trium ei: qđ est diuide re. qui. n. diuidit nō suscipit: sed spargit: sicut apparet in illo metro: qđ dicitur: Chalidonē eē Pelopi insule: qđ metrum propter suspensionem: non est bene proportionabile intellectui. **C** Deinde cum dicit.

C Clasularis autem hec quidem inchaolis: hec autem affelles. Est autem inchaolis qđ ęz elocutio: que perfecta et bene respirabilis: non in diuidendo: quemadmodum et que clausularis: sed tota chaolum. Chaolum autem ę aut pars huius: affelleam autem dico eam: q̄ vnus solius chaoli.

C diuidit locutionē clausularem. Et duo facit: qz pmo ponit diuisionē ipsam. Secdo determinat de mēbris diuisionis. 2^a ibi. (Qz aut.) **C** Dicit qz: qz clausula locutio hz duas spēs: quaz vna ę inchaolis. altera vō vocat affelles. p̄t at hę due spēs sic distigui: vt inchaolis vocet. ppō hypothetica: affellea cathegorica: vel inchaolis ppō ptes: et affelles ppō vna. Et ponit aut qđ est inchaolis dicens: qz ę ppō pfecta: et bñ respirabilis: et bñ intelligibilis: nō in diuidendo si cut clausularis: sed tota: qz nō pōt diuidi in ptes clās: sed tota proposito est vna clā. proposito enim plures: ppō hypothetica non hz perfectionē in altera parte: sicut i vna

Rbeto.

cla. Est enim quoddam chaolum. i. quoddam membrum: et est al-
tera pars huius propositionis: que est plures. Talis. n. pro-
positio habet plura chaola: siue plura membra: sed illa propositio: que
est affelles habet unum solum chaolum. i. unam solam clam:
siue unum solum membrum. ¶ Deinde cum dicit.

Quod autem et chaola et clausulas: neque abbrevi-
atas esse: neque longas. Quod quidem enim
paruum offendere sepe facit auditores. Necesse
enim cum adhuc motus ad id: quod longe:
et mensura: cuius habet in seipso terminum pertrahat
cessante: velut ostensionem fieri contra pulsionem.

¶ Determinat de membris diuisionis. Et duo facit: quod primo deter-
minat de propositione: que dicitur affelles. Secundo de ea: que dicitur in cha-
olis ibi. (Huius autem que in chaolis.) ¶ Circa primum duo facit: quod
primo dicit clausulas et chaola ipsius affelles non debere esse
nimis breuitates: neque longas. Secundo quod dixerat manife-
stat ibi. (Quod quidem. n. paruum.) ¶ Circa quod duo facit: quod
duo primum dicit: quod bene dicitur habet clausulas debere esse abbrevi-
atas. Secundo ostendit eas non debere esse longas ibi. (Que au-
tem longa.) ¶ Dicit ergo illud: quod est paruum: sepe facit of-
fendere auditores. Necesse est. n. cum quis mouet impetu ad
id: quod est longe secundum terminum et mensuram: quam habet in seipso:
quod non potest ad illum terminum ire cessando: siue cedendo
trahitur. Imaginat. n. phis: quod intelligendo est quidam motus
cum nunc intelligere sit cum continuo: et tunc suo modo: sic esse in mo-
tu intellectuali: sicut in motu locali: cum aliquis non potest profice-
re totum motum secundum impetum: quo mouetur: sed inuenit obstacu-
lum: quo inuenit retrocedit et offendit. Sic cum aliquis habet
intellectum preconcepit magnam clam esse ostendendam
modica proferatur: retrocedit: et fit ibi velut quedam offensio
propterea contra pulsionem. ¶ Deinde cum dicit.

Que autem longa deseri faciunt: sicut quod multum
extrinseco recuruantes ab extremitate. Deserunt
enim et hi eos: qui concludunt.

¶ Ostendit tales clausulas esse longas. Et duo facit secundum quod du-
pliciter hoc ostendit. Secundo ibi. (Similiter autem.) ¶ Dicit
ergo: quod habet clausule: et habet chaola non debent esse longa: quod
longe faciunt deseri: sicut. n. incipiens magnam iter fastidit
deserit: et non peruenit ad finem. Cum. n. est ibi multum de itinere
extrinseco: inueniunt retrocedunt: et recuruant ab extre-
mitate: siue a fine. Sic quoniam sermo est longus: bi. i. auditores
deserunt eos: qui concludunt: quod non sunt attentum usque ad fi-
nem. ¶ Deinde cum dicit.

Similiter autem et clausule longe existentes
improportionales fiunt: et suspensionum simi-
les. Quare fit quod irrisit Democritus chiis in eum
quod poesim fecerat ad Delapidem per vicissitudinem
habet suspensionses: ut puta sibi mala adipiscens: vir-
alij mala adipiscens: longe autem suspensio eius: quod poe-
sim fecit pessima. Congruit autem hoc dicere
et adeo: que longorum chaolorum. Que vero
breuium nimis chaolorum non fiunt: clausula-
ris precipitem igitur ducit auditorem.

¶ Adducit secundam causam: quare vitanda sit longitudo
dicens: quod cum hoc quod longitudo fastidium generat: est sicut alia
causa: quare vitanda sit longitudo: quod clausule longe sunt im-
proportionales: et sunt similes suspensioni: vnde in talibus fit
simile eius: quod Democritus chiis veritate dixerat ad eum:
qui fecerat poesim de Delapidem: quod in illa poesim erant
vicissitudines et suspensiones: ut puta vir sibi mala adspi-

Liber

scens: vir alij mala adipiscens. In talibus. n. quod sunt longe
et multe suspensiones: non sunt pessima eius: qui fecerat poesim:
ne ergo rhetori fiat irrisio: non dicitur uti clausulis suspensiu-
cognit dicere. i. dicere suspensiu propter magnitudinem cha-
olorum. i. membrorum. Non ergo debet chaola esse nimis longa:
neque breuia: quod nimis breuia faciunt precipitare auditorem
in quantum contra pulsus offenditur: ut dictum est.

Ius autem: que in oculis locutio-
nis: hec quidem diuisa est: hec autem
oppositioalis. Diuisa quidem ve-
lut. Sepe miratus sum congregan-
tium solemnitates: et statuentium
luctatuos agones.

¶ In parte ista determinat phis de propositione: que dicitur in
chaolis. Et duo facit: quod primo diuidit huiusmodi propositionem
quod propositio in chaolis quidam dicitur diuisa: quidam oppositionalis.
Secundo determinat de membris diuisionis. Secundo ibi. (Diui-
sa quidem.) ¶ Circa quod duo facit: quod primo determinat de
propositione diuisa. Secundo de oppositionali ibi. (Oppo-
sitionalis autem.) ¶ Dicit ergo: quod locutio in chaolis diui-
sa est: quoniam unum membrum non habet oppositionem respectu
sui: nec respectu alterius membri: ut si dicerem. Sepe mira-
tus sum solemnitates congregantium: ut sepe miratus sum
luctatuos agones statuentium. ¶ Deinde cum dicit.

Oppositionalis autem: in qua utriusque chaolo
aut respectum contrarium contrarium componit:
aut idem copulatur contrariis: ut puta. Ambos
quidem appreciati sunt: et expectantes: et secu-
ros. In his quidem. n. plus: et his qui domi adie-
cerunt: his autem sufficientem eam: que domi
erat diuiserunt. Contraria expectatio subsequutio-
ni: sufficiens plus. Quare et pecunia indigen-
tibus: et assumere volentibus consumptio ac-
quisitioni opponitur.

¶ Determinat de locutione: que dicitur in chaolis oppositio-
nalis. Et duo facit: quod primo ostendit quomodo in membris propositio-
nis in chaolis est oppositio. Secundo quod personantia et coequatio
sunt quedam oppositio: ostendit quomodo ibi personantia et coequatio
sunt. Secundo ibi. (Coequatio autem.) ¶ Oppositio in locutione: que
in chaolis potest attendi quadruplex. Primo ratione membrorum. Se-
cundo ratione subiecti. Tertio ratione additionis impolis. Quarto
propter additionem ineptam. Sed hec quatuor facit. 2° ibi. (Et adhuc
accidit.) 3° ibi. (Nauigare quidem.) 4° ibi. (Et non cines ex-
tes.) ¶ Dicit ergo: quod oppositio in chaolis est in qua utriusque cha-
lo: utriusque membro inuenitur contrarietas: et vel quod contrarium opponi-
tur: et assumitur respectu contrarii: vel quod idem copulatur contrariis: ut pu-
ta in hoc exemplo. Appreciati sunt ambos expectantes: et appreciati
sunt ambos secutos. Et his que habent plus: adiecerunt de
his: siue de illis thesauris: que erant domi: his vero que habebant suffi-
cienter nihil dederunt. Sed ea pecunia: que erat domi diuiserunt
non considerando eis pecuniam illam. In his est contrarietas appreciati: et ex-
pectantes contrarietas eius: quod est appreciati eutes et sequentes: quod ex-
pectatio contrarietas subsequutio. Sic est dare habere plus: et non da-
re habere sufficienter opponunt: quod sufficienter opponit ei: quod
est plus. Sic est si dicere. Pecunia datur indigentibus: et possidendi-
bus: et assumere volentibus. hic est oppositio: quod assumptio: et da-
tio opponit acquisitioni. Ad indigentes. n. spectat accipere: ad pos-
sidentes vero assumere. i. non sumere: sed dare. Ut. n. oppositio
quod tam indigentibus quam possidentibus datur pecunia. ¶ Desinit. c. d.

Et adhuc accidit sepe in his: et prudentes in-
fortunari

fortunari: et imprudentes dirigi. Ad hoc quidem virtuosus dignificati sunt: multo autem posterius principatum maris acceperunt.

¶ Ponit oppositionem ex parte suppositi dicens: sepe acciderent prudentes infortunari: et imprudentes dirigi. Est. n. in hoc oppositio respectu personę postea ex parte subiecti: vel ex parte suppositi. Incongruum est. n. personam prudentis infortunari. Addit autem quod ipsi imprudentes sunt dignificati. I. parificati virtuosus: et non multo post talē parificationē acceperunt principatū maris: indignū. n. et repugnans bonis moribus imprudētes principari: et adquiri virtuosus. ¶ Deinde dicit.

¶ Navigare quidem per arrida: ambulare autem per mare: Et spontus quidem coniungens: ipsum autem athos fodiens.

¶ Ponit oppositionē ex parte additionis impossibilis: ut si quis diceret navigare per arrida. I. per terram: ambulare per mare. Et spontus quidem. I. mare coniungens. I. calcans: pedibus athos. I. terram perfodiens. I. diuidens remis nauigando per eam. Omnia autem oppositioes sunt per additiones impositas. Impossibile est. n. per terram nauigare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Incognitū enim ciues exites lege ciuitatis priuari. Hi quidem ipsorum male perierunt: hi autem turpiter saluati sunt. Et seorsum quidem barbaris preministris uti. Cōter autem multos simul pugnatorum despiciere seruientes: aut viuentes exaltare: aut mortuos derelinquere. Et quod ad Pitholaum aliquis dixit: et ad Lycofronem in pretorio. Isti domi quidem finētes vendebant: postquam autem venerūt ad nos empti sunt. Quia. n. hec faciunt quod deum est.

¶ Ponit oppositiones ex parte additionis incognite. Incognitū est. n. exites ciues priuari lege ciuitatis: ex eo. n. quod non obseruant leges ciuitatis: et fugientes de bello non puniunt: ut lex dicat. Cōtingit quod aliqui ciuium male perierunt: alii vero turpiter saluati sunt: ut fugientes: et seorsus preministris uti. I. clientibus et seruis utuntur barbaris. I. alienis. Cōtingit. n. aliqui ciuitate: que deberet domari alicui velle: quod ciues non puniant: si fugiant de bello. id est bellū pedit: per quod quidam fugiunt: quidam vero barbarice et extranee in seruitute rediguntur. Et incongruum. n. est: quod aliquis huius multos pugnatorum seruientes ei ut puenit: et in omnibus ut decet. et tamen ipse despicit eos. Et est incongruum ut aliquis exaltet et laudet boies: quoniam diu viuunt: et postquam mortui sunt derelinquere et vitupare eos: Ad hoc idē facit illud: quod quidam dixit ad Pitholaum: quod dictū fuit ad Lycofronē in pretorio de gubidā aduenis et pegrinis quod cum essent domi vendebant: et supabundabant reb⁹. Postquam autem venerūt ad nos: facti sunt indigētes et empti sunt. I. emebant: ut hęc alia littera. Inconueniens. n. est alios eē peioris conditionis postquam associati sunt nobis quam antea. Addit autem quod omnia hęc faciunt quod deum est: et in omnibus dictis exemplis referuat aliquis modus oppositionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Coequatio autem si equa sint chaola. Cōsonantia si similia extrema habeant utrunque chaolum.

¶ Dicit quō in pponē hęc est consonantia et equatio. Et duo facit: quod primo ostendit quō talia in orōne eē pnt. Secundo spāter exequit de consonantia ibi. (Necesse autem.) ¶ Dicit quod in ppositioe: quod dicit inchaolis: tūc est coequatio quā chaola. I. mēbra sunt equalia: sed tūc est inconsonantia quā utrunque. I. utrumque mēbrū hęc extrema similia. Deum est. n. quod ppositio inchaolis est ppositio huius plura chaola. I. plura mēbra: quā

forte inchaolis dicta est quā non ebolis: ppter ppositio de ebolaris: cum pstat ex vno ebolo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse autem aut in principio: aut in vltima habere. Et principium quidem secundum nomina. Vltima autem extrema: syllabas autem eiusdem nominis: casus autem idem nomen.

¶ Exequitur de consonantia. Et duo facit: quod primo dicit quot modis sit consonantia. Secundo determinat de mēbris diuisiois ibi. (In principio quidem.) ¶ Dicit quod consonantia hęc extrema similia: sed hęc similitudo aut sumit finem extrema in principio: aut finem extrema vltima: quoniam autem finem principia attenditur consonantia: opz quod fiat hęc noia: quoniam autem fit in vltimo sufficit quod fiat hęc syllabas. Addit et quod potest fieri consonantia aut finem casus eiusdem nominis: aut finem idē nomē. ¶ Deinde.

¶ In principio quidem: talia agrum accepit aridum: ab ipso sauciati diuisi sunt: ab yfso iciderunt. In vltima autem putatur ipsum puerum genuisse: et ipse casus extitisse. In plurimis autem auxilijs rebus: et in paucissimis speciebus.

¶ Determinat de dictis modis. Et duo facit: quod primo determinat de consonantia prout habet esse finem principium: et finem finem. Secundo prout hęc esse finem casus et finem nomina et syllabas ibi. (Casus autem.) ¶ Dicit quod in principio attenditur consonantia finem talia: ut si dicatur ab ipso: agrum accepit aridum: ab ipso sauciati diuisi sunt: ab yfso iciderunt: in hęc locutionibus semper principium clausule incipit ab ipso: nec refert quod in vna ponitur ab yfso: quod ab ipso et ab yfso finem vocem videntur idem nomen: et consonantia potissime videt aspiciere identitatem vocis. In fine autem consonantie si dicerem: putauerunt ipsum puerum genuisse: et ipse casus extitisse. Et etiam si diceret aliquis expertus sum auxilijs eius in plurimis rebus: et in paucissimis speciebus: hęc dici posset: cum aliquis iuuaret alium: non quod ad multas materies: vel ad multas species negociorum: sed in vno et eodē nomine pstatet sibi multa auxilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Casus autem eiusdem vtdignus est resistere. Id dignus est ere. Idem autem nomen. Tu autem ipsum etiam viuentem maledicebas: et nunc pingis male: assimila autem. Quid utique pateris dirum: si virum videris ociosum.

¶ Ostendit quō se hęc consonantia quā ad casus: noia: et syllabas. Et duo facit: quod primo ostendit: quō talia pnt eē diuisim. Secundo quō pnt eē pinctim ibi. (Est autem similia.) ¶ Dicit quod aliqui fit consonantia: eo quod accipiuntur casus eiusdem nois: ut si diceret: dignus est iste resistere et retinere eos: quod non eē dignus ere: vnus eē noiatuus: alter ablatiuus. Ironice. n. dictū est: quod auari retinent argētū: non sunt digni argento. Addit autem quod consonantia finem idē nomē: si dicerem: tu maledicebas illi: dū viuebat. nūc autem cum est mortuus male pingis ipsum. In vtraque. n. clā ponit male: accipit autem hic nomē large per quod quod parte orōnis. A syllaba autem fit consonantia si diceret: quare pateris dire. I. fert molestē: si vides vix ociosū. Hoc autem dici posset de his austeris: quod nunquam vellent suos oparlos gescere. Est autem in dicto exemplo consonantia: quod virum et virum pueniunt in syllaba. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est autem similis omnia idē: et appositione esse idem: et coequatum: et similis terminatio nis principium clausularum fere in Theodectis enumerata sunt. Sunt autem et false opinioniones

velut Epicurius faciebat. Dedimus felleum
omni. Edimus de cibo melleo.

¶ Addit q̄ omnia p̄dicta esse possent in eadez oratione.
Contingit enim aliq̄ orationem esse oppositionalem: que
non est coequata: nec consonantia: sed p̄t̄ p̄tingere: q̄ ea
de ōro b̄eat oppositionē: aliqui textus h̄nt appositiones: s̄
p̄dicta ista est correctio: vt p̄z ex alia trāslatione: cū s̄ aut
q̄ talis ōro est oppositionalis: p̄t̄ eē coequata: r̄ esse simi-
lis terminationis q̄tū ad p̄sonatiā in fine: r̄ h̄re s̄tia p̄nci-
pia claz q̄tū ad p̄sonantiā in p̄n°. Hec aut̄ oīa numerata
fere sunt repra in theodectis. s̄. in sermonibus illius poetę
q̄z forte dicitur poeta fm̄ oīa p̄dicta pingebat sua eloquia.
Addit aut̄ q̄ p̄tingit aliq̄n facere falsas oppositiōes: sic fa-
ciebat Epicurius: cū dicebat. Dedimus oī felleum r̄ edi-
mus de cibo melleo. s̄. de melle: n̄. est recte oppositū: q̄
aliquis det alteri comedere fel: r̄ sibypsi mel. p̄sser autē
istud caplum reduci ad tractatū de ornatu: cum hic deder
minet de p̄sonatiā: r̄ de coequatiōe: que sunt ornatu qui
dā. Sed sine hoc caplum p̄tineat sub tractatu: vbi p̄parat
ōro ad itellm̄: s̄. vt p̄parat ad ornatū: multū nō iterest.

¶ Aniaz aut̄ determinatū ē de his
dicēdū vnde dicuntur asteya.

¶ Postq̄ oīsum est quō cōparat̄ ōro ad
p̄iunctiones: r̄ ad suas clās: p̄ quas ōro d̄z
esse suspensa: vel decisionalis. In p̄te ista
determinat de ōrone p̄t̄ cōparat̄ ad mei-
taphoras. Vel si volumus: q̄ caplum p̄cedēs p̄tineat de or-
natu. dicamus: q̄ postq̄ determinauit p̄bus de orone vt
cōparat̄ ad ornatū: hic in p̄te ista determinat de ea prout
cōparat̄ ad intellectū. Et q̄z potissime pulchre metapho-
re v̄it̄ demulcere: r̄ delectare aīum auditorū. iō determinat
de ōrone p̄t̄ comparat̄ ad decentes metaphoras. Et
duo facit: q̄z p̄mo p̄tinnat se ad dicēda. Sc̄do exeq̄ de
Intento ibi. (Incōplacētia facere.) ¶ Dicit q̄z determi-
natū est de his. i. de p̄sonatiis: r̄ coequationibus: r̄ opposi-
tionibus: r̄ ceteris talibus: deinceps v̄dm̄ est: v̄n̄ dicuntur
asteya. Asteya aut̄ dici p̄nt̄ eloquia ex cultu p̄t̄nētes decē-
tes metaphoras. Asteyū aut̄ forte est nomē gr̄cū de voca-
bulis gr̄coz: q̄z p̄pinqua est illi cōtrate: que p̄das magna
gr̄cia vocabat: noīat ōrones occultas cloqa astosa. D̄. n̄.
in partibus nostris: cū aliq̄ latēter loquitur: r̄ pulchras me-
taphoras: q̄ astose loquitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Incōplacētia facere q̄dem igit̄ apti nati: aut
exercitatis: ostendere aut̄ methodi: b̄mōl̄ igit̄
tur adinuenimus.

¶ Exegit̄ de intento. Et duo facit: q̄z p̄lmo oīdit: q̄ p̄rin-
git scire per artem eloquia asteya. Sc̄do dat modū r̄ vias
quō possumus asteyce loq̄ ibi. (P̄ncipiū aut̄ sit nobis.)
Supponit aut̄ eloquiū asteyū esse eloquiū: q̄d cōsistit i de-
lectatiōe r̄ in cōplacētia. Tale aut̄ eloquiū facere est apti-
nati: aut exercitatis: sed oīdere est methodi. r̄ h̄is metho-
dus adinuenimus: p̄ que possumus placide r̄ delectabilr̄
loqui. nō aut̄ q̄ in exercitatu: aut in experti. Et illi qui ex v̄li
dustria h̄nt aptitudinē ad aliqd̄ p̄nt̄ facere r̄ operari illud
sed oīdere r̄ docere est solū scientis r̄ h̄ntis artē. Iō in p̄-
mo metaphi. d̄. q̄ expertus plus p̄ficit in ope q̄ artifex:
t̄n̄ h̄ntes artē r̄ sciētes magis p̄nt̄ oīdere r̄ docere q̄ alij:
q̄z oīno signū sciētis ē posse docere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ P̄ncipiū aut̄ sit nobis hoc adiscere q̄dez
facile delectabile: nam oibus est: nomina autē
significant aliquid. Quare quecūqz non iūntz
faciūt adiscere sūt delectabilissima: lingue igit̄

ignote: que autem p̄pria scimus.

¶ Dat modū r̄ viā quō p̄tingit asteyce r̄ delectabilr̄ loq̄.
Et tria facit: q̄z p̄mo oīdit: q̄d facit locutionē delectabile.
Sc̄do ex hoc p̄cludit metaphorā maxime eē talē. Tertio
in sūma narrat oīa: q̄ faciūt ad delectabile ōrones. Sc̄da
ibi. (Metaphora aut̄.) Tertia ibi. (Sc̄dz locutionē at̄.)

¶ Dicit q̄ si volumus scire q̄d facit locutionē delecta-
bile: debemus s̄ supponere tanq̄ p̄ncipiū: q̄z facilliter ad-
scire est delectabile. Cū q̄ oīa noīa significēt aliqd̄: q̄cūqz
noīa: r̄ quecūqz eloquia faciunt nos facillr̄ adiscere: sūt de-
lectabilissima. Addit aut̄ q̄z h̄s noīa debēt eē lingue igno-
te. i. debent p̄tinere q̄tū ad linguā q̄dā extraneitatē: q̄z si
sint p̄pria: r̄ nihil extraneitatis p̄tineant: cū talia sciamus
nō faciūt nos adiscere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Metaphora aut̄ facit hoc maxime: q̄n̄. n̄. d̄-
xit: h̄re senectutē r̄ calamū facit disciplinam r̄
notitiā per genus: ambo. n̄. flozē perdiderūt.

¶ Oīdit q̄ metaphora maxima est h̄s. Et tria facit: q̄z p̄-
facit q̄d d̄cm̄ ē. Sc̄do p̄parat metaphora ad assimilationē.
Tertio oīdit q̄lis d̄z eē metaphora vt sit delectabilis. r̄
ibi. (Facit q̄dē igit̄.) Tertia ibi. (Necesse itaqz.) ¶ Di-
cit q̄ metaphora maxime facit h̄s: vt: q̄z p̄tinet q̄das ex-
traneitatē: r̄ facit nos adiscere: p̄p̄ q̄d est q̄d delectabile: vt
p̄z in hac metaphora: h̄re senectutē r̄ calamū facit disci-
plinā r̄ notitiā p̄ genus. i. fm̄ genus p̄p̄tēs. Nō. n̄. fm̄ idēz
genus sit notitia fm̄ senectutē r̄ calamū: q̄z senectus ma-
gis facit sciam p̄acticā: sed calamus. i. p̄na r̄ studiū facit
notitiā speculatiuā. Addit aut̄ q̄z ambo. i. tam senectus q̄
calamus perdiderunt flozē. i. delectationem sensibilibus
amiserunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Faciūt quidē igit̄ r̄ poetaz assimilationes:
p̄pter quod vtiqz bene austeri vident. Est enī
assimilatio sicut dictum est p̄rius. Metapho-
ra differens a p̄positione: propter quod mi-
nus delectabile: q̄z longius: r̄ non dicit vt hoc
illud: igit̄ neqz querit hoc anima.

¶ Cōparat assimilationē ad metaphorā dicēs: q̄z assimila-
tiōes poetaz v̄it̄ hoc facere: q̄z v̄it̄ p̄tinere extraneitatē:
r̄ faciūt nos adiscere sicut r̄ metaphora: q̄z sicut metaphora ē
q̄d auster. Differt at̄ assimilatio a metaphora: q̄z sicut d̄-
ctū fuit p̄us: in assimilatōe oī aliqd̄ p̄poni: vel aliqd̄ appo-
ni: q̄d non apponit̄ in metaphora. H̄s aut̄ appositiones: s̄z
q̄z differt assimilatio a metaphora sunt vt: q̄s: sicut: r̄ cete-
ra adnerbia similitudinis. Et idē ē q̄ metaphora ē minus d̄-
lectabilis q̄ assimilatio: q̄z lōgius intēdit: r̄ magis a remo-
tis notificat: cū nō dicat s̄ est: vt illud. Addit q̄z hoc nō q̄-
rit aīa: in quo alludit h̄is: q̄ dixerat i arte poetica. vbi d̄r:
q̄ aīa delectat̄ potissime i assimilatione: r̄ q̄z assimilatio
v̄it̄ h̄s aduerbis assimiliatiuis: q̄ sūt: vt: q̄s: sicut: r̄ cete-
ris talibus: nō anima magis querit assimilationes q̄ me-
taphoras. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse itaqz elocutiōes r̄ enthimemata hec
esse asteya: quecūqz faciunt nos adiscere cele-
riter: p̄pter quod neqz superficialia enthime-
matum bene complacent. Superficialia enim
dicimus: que oīno māifesta: r̄ que nihil opoz-
tet exquirere: neqz quecūqz dicta ignorantur
si quorumcūqz: aut simul cum hoc: q̄z d̄cun-
tur notitiā sit: si non p̄rius existerit: aut parum
tardat intelligentie: sit enim velut adiscere. ¶

lo autem modo neutrum: secundum intellectum quidem igitur eius: quod dicitur talia complacere entbimemata.

Ostendit quid de continere metaphora: ut sit delectabilis. Dicit ergo: quod locutio et entbimema sunt asseyca: si faciunt nos adiscere celeriter. ideo talia non debent esse nimis superficialia: quia tunc non placent: cum superficialia sint nimis: et sint talia: que non faciunt nos adiscere: cum non oporteat nos ea acquirere. Rursum huius dicta non debent esse nimis obscura: quia talia ignorantur. sed illa sunt delectabilia: que simul cum dicuntur fiunt nota. et si non prius nota extiterunt: tamen statim parum post intelligimus ea: igitur neutro modo nec illa: que sunt nimis superficialia: nec nimis occulta secundum intellectum talia entbimemata placet. **D**einde.

Secundum elocutionem autem scemate quidem: si oppositionaliter dicantur: ut puta alijs eodem pace reputantibus suis proprijs dedit bellum: bellum enim opponitur paci. Nominibus autem si habeant metaphoram: et hanc non extraneam: difficile est conspiceret: neque superficiale. nihil enim facit pati. Adhuc si pre oculis facit: videre enim oportet que proponuntur magis quam futura. Oportet ergo coniectare triabim: metaphoram: oppositionem: et efficaciam.

Narrat omnia: que videntur facere orationem delectabilem. Ad cuius evidentiam notandum: quod locutio tripliciter potest considerari. Primo secundum sui totalitatem. Secundo quantum ad dictiones: que sunt partes eius. Tertio quantum ad tempora: que sunt de significato verborum contentorum in oratione. Tripliciter ergo debet esse delectabilis locutio. Primo secundum se ut sit bene ordinata. Secundo quantum ad nomina: si continet pulchras metaphoras. Scema enim: et ornatus magis respicit ipsam locutionem: et orationem secundum quod est bene ordinata et composita. Metaphora vero magis respicit ipsa nomina: ut cum aliquis dicitur leo: vel lapis: vel huius. Tertio modo sit delectabilis locutio ratione verborum: ut si contineat presentia: et ea que sunt pre oculis. Duo ergo facit: quia primo dicit orationem esse delectabilem ratione elocutionis si sit ornata. ratione nominum si sit metaphorica. ratione verborum si sit pre oculis. Secundo exequitur de his delectabilibus ibi. **M**etaphoris autem quatuor. **D**icit ergo: quod secundum elocutionem est delectabilis oratio: si sit oppositionalis: ut si dicerem de aliquo: quod dederit communem pacem alijs. i. alienis: quia qui reputabant eum ex suis proprijs: dedit bellum. Sic est oppositio: quia bellum opponitur paci. Secundo quantum ad nomina est delectabilis oratio: si habeat metaphoras: que non debet esse nimis extranea. i. occulta: quia tunc difficile est conspiceret eam: nec debet esse nimis superficialis. quia tunc nihil nos facit pati: nihil nos facit adiscere. Tertio autem est delectabilis oratio: si facit quod dicitur apparere pre oculis: ideo oportet que preponuntur videre. i. esse presentia magis quam futura: ut ergo sit delectabilis oratio. tria oportet coniecturare: quod habeat metaphoram oppositionem: et efficaciam. i. quod sit pre oculis.

Metaphoris autem quatuor existibus complacere maxime que secundum analogiam.

Postquam dictum est orationem esse tripliciter delectabilem: videlicet propter metaphoram: oppositionem: et efficaciam. Sic in p

te ista determinat de istis: sed de oppositione discretum est prius. Restat ergo dicere de metaphora: et de efficacia: sine de eo quod est esse pre oculis. Duo ergo facit: quia primo ponit multa exempla de metaphoris: et de esse: quod est esse pre oculis. Secundo determinat de utriusque ibi. **D**icit quidem dicitur. **C**irca primum duo facit: quia primo ponit multa exempla de metaphoris. et dicit que metaphora magis placet. Secundo ponit multa exempla de eo: quod est esse pre oculis ibi. **H**ec enim metaphora. **C**irca primum duo facit: quia primo dicit: que metaphora magis placet. Secundo ponit multa exempla de metaphoris ibi. **S**icut Perides. **D**icit ergo: quod quatuor existentibus metaphoris illa est metaphora: que secundum analogiam magis placet. Metaphora enim large sumpta dividitur in quatuor partes: videlicet in asseyum: proverbium: transumptionem: et assumptionem. Quomodo autem ista metaphora distinguitur: et quomodo accipiuntur infra patebit. Inter has autem metaphoras illa: que est secundum analogiam. i. assimilatio magis videtur placere. **D**einde cum dicit.

Sicut Perides ait iuventutem pereuntem in prelio: ita existimatum esse a civitate: sicut si quis ver ab anno extrahat.

Ponit exempla de huiusmodi metaphoris. Et quatuor facit secundum quod quatuor genera metaphorarum sunt. Primo. n. exemplificat de metaphora: que est assimilatio. Secundo de ea: que est proverbium. Tertio de ea: que est asseyum. Quarto de ea: que est transumptio. Secunda ibi. **E**t Chersidorus. **T**ertia ibi. **E**t Epitola. **Q**uarta ibi. **C**hersidorus trietes. **C**irca primum duo facit secundum quod duo exempla ponit. Secunda ibi. **E**t Leptines. **D**icit ergo: quod metaphora secundum analogiam est sicut Perides dicebat: quod iuventutem perire in prelio esse existimatum a civitate: ac si ver extraheretur ab anno. Iuventus enim respectu civitatis se habet sicut ver respectu anni. **D**einde cum dicit.

Et Leptines de Lacedemonijs quod non sinebat circumspicere Eladem monoculam factam.

Ponit secundum exemplum: quod Leptines dicebat de Lacedemonijs: quod non sinebat respicere Eladem. i. mulierem monoculam factam. Est hic assimilatio quedam: quia apud Lacedemonios se habebat mulier sicut oculus apud habentem unum oculum. Custodiebant enim mulieres in tantum quod non sinebant eas videri ab alijs. **D**einde cum dicit.

Et Chersidorus festinante charestia vindictas dare circa Olynthiacum bellum indignatur: dicens in suffocationem populum habentes vindictas tentare dare.

Ponit exempla de metaphora: que dicitur proverbium. Et tria facit secundum quod talia tria exempla ponit. Secunda ibi. **E**t psolamur alteri. **T**ertia ibi. **E**t Ipsocrates. **D**icit ergo: quod Chersidorus indignabatur dicens festinante charestia. i. gratia: est accipienda vindicta circa Olynthia cum bellum. charestia enim in greco. i. est gratia in latino. Erat enim forte proverbium: quod quando aderat gratia. i. quando aderat locus et tempus: debebat sumi vindicta contra bellum inimicorum: ideo subditur: quod quando homo habet populum in suffocatione. i. in anxietate et animo strato: quod tunc est locus et tempus vindicandi. **D**einde cum dicit.

Et consolans aliquando Athenienses Theleuboyam de pastos oportere exire Adelchia: di sententiam.

Rheto.

Ponit secundum exemplum: quod quidam poeta consolans aliquando Athenienses de paschi. i. debellari Melchiboyant. i. in illo loco ait: quod oportet exire sententiam Melchibadi. Sorte fuerat sententia Melchibadi: quia depascentes. i. de predantes: oportet autem depaschi et depredari. Et quia hec sententia versa erat in proverbum: ideo adducebat in consolatione Atheniensium: quod non curarent si erant depaschi et debellati: quia aliquando ipsi depascerent et debellarerent alios. **Deinde cum dicit.**

Et Ippocrates presentatis Atheniensibus ad Epidarum et Palliam: qui indignabantur: dicebant ipsos accessus declinasse.

Ponit tertium exemplum: quod Ippocrates presentatis. i. presentibus Atheniensibus dixit ad Epidarum et Palliam. i. ad illos homines: quod indignabantur circa eos: quod accessus declinaverant. Sorte erat proverbium: quod nullus deberet accessus ibi declinare. **Deinde cum dicit.**

Et Pbitolatis parochustum endi. Sextum autem predone pyretri.

Ponit exempla de metaphora: que dicitur Asteycum. Ad cuius evidentiam notandum: quod asteycum est omnia aliena locutio: dum tamen sit bene adiscibilla: quia asteycum super metaphoram addit disciplinatum: ut patet. Quinque autem facit et quod quinque talia exempla ponit. Secunda ibi. (Et Perodes.) Tertia ibi. (Et Myrodes.) Quarta ibi. (Et illud Alexandrum.) Quinta ibi. (Et Poluecho.) **D**icit ergo: quod Parochustum endi. i. ille homo sic notatus dixit Pbitolatis: quod Sextus. i. quod ille homo erat predone pyretri. i. ignis. Est enim extraneus modus loquendi: quod aliquis dicatur predone ignis: quod forte de hominibus valde audacibus dici possent: quia tales accipiunt quedam ab igne. i. ab his: quod sunt maxime activi. **Deinde cum dicit.**

Et Perodes autem Eginam auferre precepit pupillam pyretri.

Ponit secundum exemplum dicens: quod Perodes precepit quod Egina acciperet pupillam pyretri. i. ignis. Sorte erat Egina nimis audax: tantum quod ab igne. i. ab homine valde austero et feroce accipiebat pupillam. i. id: quod habebat magis charum. **Deinde cum dicit.**

Et Myrodes nihil ait malignius esse: cum nominasset quendam epiechorum: illum quidem et in tertius partibus malignari: ipsum autem in decimis.

Ponit tertium exemplum: quod cum Myrodes nominasset quendam epiechorum. i. quendam: qui videbatur esse epieches et bonus: imo nihil erat malignius: eo quod aliqui malignabantur in tertius partibus. i. de vita sua maligna per tertiam partem quiescebant: vel malignabantur in tertius partibus: quod est tantum quod alii homines malefaciebant: sed ipse malus: qui nominatus est: malignabatur in decimis. i. decies: alio tamen quantum alii peccabat et malignabat. **Deinde.**

Et illud Alexandrum iambicum pro filiabus ad nuptias morantibus. Superdiurnales nuptiarum virgines.

Ponit quartum exemplum: quod Alexander fecerat quoddam iambicum. i. quoddam metrum de filiabus morantibus ad nuptias: in quo metro dicebatur: quod virgines nuptiarum. i. virgines amantes nuptias erant ei superdiurnales. i. fastidiosae. videtur enim alienum quod studiosus vocetur superdiurnale. Quod forte pro tanto dictum est: quia superdiurnale dici potest quicquid nimis durat. i. quod fasti-

Liber

diola nimis durare videntur. ideo quicquid generat fastidium potest dici superdiurnale. **Deinde cum dicit.**

Et Poluecho ad apoplecticum quedam Speusippum non posse quietam ducere vitam a fortuna in egritudine quinque stringat cordali illigatum.

Ponit quintum exemplum: quod Poluecho dixit ad quemdam: qui vocabatur apoplecticus Speusippus: quod non poterat ducere quietam vitam: quod erat valde infortunatus. et subditur: quod erat illigatus a fortuna in egritudine. i. egritudinem in quinque cordali stringat. i. instrumetorum: ut videtur sonare alla littera. Sorte dicitur homo habebat quinque genera egritudinum: per que tenebatur ligatus quasi per quinque cordas: siue per quinque infra. **Deinde cum dicit.**

Et Chersidotes trietes vocabat molares varios. Obion autem tabernacula atrica amicable. Asson autem: quia insulam civitatem effuderunt.

Ponit exemplum de metaphora: que dicitur transumptio dices: quod Chersidotes. i. ille poeta trietes. i. duces terrarum vocabat molares varios. Trietes enim sunt omnia navium habentium tria genera remorum: isti enim dici possunt molares vari: quod vario modo molunt et terunt alias naues: sic etiam Obion. i. ciues illius civitatis vocabat tabernacula atrica: quia forte erant feroces et fortes: atrium enim tale edificium nominat. i. forte et durus. Et Asson. i. bomies illius civitatis vocabat amicable: quia forte largi et curiales erant. ideo subditur: quod insulam civitatem effuderunt. Sorte in illa insula se babuerunt curialiter dando et effundendo pecuniam suam. In omnibus autem his quedam est transumptio. non enim absque transumptioe fit: quod nauta dicit mola: et fortis atrium: et largus amicable.

De enim metaphora et pre oculis et vocant Elade.

In parte ista ponit exempla de eo: quod est pre oculis. pre oculis enim dicitur illud quod manifestum est. Et quod presentia sunt nobis magis manifesta quam preterita et futura. ideo si debet esse metaphora pre oculis: debet sumi a presentibus: imo ipsum nomen hoc insinuat: quia tunc dicitur aliquid pre oculis esse: quod presentialiter existit. Exempla ergo: que ponentur sufficient: quod sint pre oculis quantum ad tempus habet: et quod sunt sumpta ab his: que contingebant circa tempus illa. Quatuor autem facit in ponendo talia exempla forma: quod sunt quatuor genera metaphorarum. Quilibet enim metaphora potest esse pre oculis: si sumat originem ab his: que sunt in presentibus. Primo igitur ponit exemplum de his: que sunt pre oculis quantum ad presentia. Secundo quantum ad syllabationes. Tertio quantum ad transumptioes. Quarto quantum ad asteycum. **Et** ut Ippocrates. **3^a** ibi. (Et Chacholeon.) **4^a** ibi. (Et quod intellectus.) **C**irca primum quatuor facit forma: quod quatuor exempla ponit. Secunda ibi. (Et hoc modo.) Tertia ibi. (Et Ippocrates.) Quarta ibi. (Et velut in epitaphio.) Dicit quod hoc dictum. i. vocare Eladem. i. mulierem est metaphora: et est pre oculis. Sorte tunc temporis erat proverbium: quod quilibet deberet vocare mulierem: ne esset yagabuda per plerumque. **Deinde cum dicit.**

Et hoc modo quomodo metaphora et pre oculis: et sicut Chersidotes vereri precepit: ne multas faciat concursales conuocationes.

Ponit secundum exemplum: quod isto etiam modo est metaphora et pre oculis: sicut dixit Chersidotes precipiens etiam vereri et timere: ne faceret multas conuocationes concursales

curiales. Forte tunc temporis quando domini videbant ei ues facere conuenticulas: et concurrere ad conuocationes timebant: quia timebant ne machinarentur in malum: et non me uoluerunt pro puerbum esse timendum. Deinde cum dicit.

Et Ispicrates ad curretes in solenitatibus.

¶ Ponit tertium exemplum: quod si Ispicrates ad concurrentes in solenitatibus: supple irascebat et maledicebat. Forte erat puerbum tunc temporis: quod maledicendus erat is: qui nimius diligebat festa. Deinde cum dicit.

Et velut epitaphium: quod dignum erat sepulchro eorum: qui in Salamine mortui fuerunt: decapillari Eladem: quasi cum sepulta virtute ipsorum liberantes. Siquidem enim dixit: quod dignum plorare eius sepulta virtute: metaphora est pre oculis. Hoc autem virtute libertatis oppositionem habet quandam.

¶ Ponit quartum exemplum: et istud est puerbum: quod in quodam epitaphio. In quadam supra scriptione scriptum erat dignum et puerbum esse: quod Eladem. id est mulier decapillaret se super sepulchro eorum: quod fuerant mortui in Salamine: ac si mulier esset tunc sepulta simul cum virtute ipsorum viros: et propter hoc mulieres essent liberantes viros. In multis enim partibus mulieres sunt pro mortuos se depillant: et tantum dolore ostendunt: quod uir uelle sepeliri simul cum uiris: quod faciendo ostendunt: quod quicquid possent facerent: ut viros suos liberarent. Dicitur enim. puerbum tria continet: metaphoram pre oculis: et oppositionem: eo enim dixit dignum esse mulierem plorare cum sepulta virtute. est enim ibi metaphora: et pre oculis. Metaphora enim locutio est: quod mulier dicat sepulta roe doloris concepti. gaudens enim uir in alto postus: uolens in imo. id est quod multum dolet quasi reputat sepultus. Est et pre oculis dicta metaphora: quod tunc temporis: et adhuc in aliquibus partibus fit: quod mulieres ostendunt excellentiam doloris sui super mortuo. Eo uero quod addit uirtute libertatis pertinet quodammodo oppositionem: est enim oppositum in obiecto: quod mortuus liberetur. Deinde cum dicit.

Et Ispicrates dixit. Alia mihi sermonum per medium eorum: que a Charete acta sunt: metaphoram secundum analogiam pre oculis facit.

¶ Ponit exempla de metaphora: que dicitur assimilatio. Et duo facit secundum quod duo exempla ponit. Secunda ibi. (Et dicere.) Dicitur ergo Ispicrates dicebat: quod ei erat facta via pro medio secundum non eorum: et ita erat acta. id est facta: quod a Charete. id est gretia apud latinos. Ista autem metaphora est per analogiam. Quodammodo enim analogia est: quod homo intelligit uerba et non inuenit repugnationem in sermonibus: propter quod eloquium planum metaphoricum secundum metaphoram: que dicitur analogia: et assimilatio dicitur uia. Quod uero addit ibi per medium: facit metaphoram esse pre oculis: et manifestum. Deinde et.

Et dicere aduocare pericula periculis adiuu-tris pre oculis metaphora.

¶ Ponit tertium exemplum. Est enim metaphora et pre oculis: quod pericula aduocant periculis: sicut uino in conuenientem dato multa sequuntur. sic enim ex uino periculo puocant multa pericula: sicut ex uino bono puocant multa bona. Est enim in hoc quodammodo metaphora: et quodammodo assimilatio: siue quodammodo analogia. Deinde cum dicit.

Et Chacholeo pro Sabris: neque ministerium erubescens ipsius pro imaginem ereas: metaphora enim que presentis: sed non semper: sed pre oculis: periclitantibus enim ipsis famulatur imago. Inanimatum itaque animatum.

¶ Determinat de metaphora: que accipiuntur per transsum-

ptiones. Et tria facit secundum quod tria exempla ponit: quod transsumptio potest fieri tripliciter propter imitationem: casualitatem et excellentiam. Secunda ibi. (Et memoratio.) Tertia ibi. (Et secundum communem modum.) Dicit ergo Chacholeon dicebat pro Sabris. id est pro illis gentibus: quod non erubescerent ministerium ipsius representationis: que fiebat per imaginem ereas. Forte tunc temporis erat imago ereas que descripta erat in confusione periclitantium et fugientium de bello. Ideo addit: quod ista metaphora est pre oculis. in presenti non est pre oculis semper: sed quod presentialiter periclitantur. Dicitur est enim: quod illa imago famulabatur ipsis periclitantibus: quod tales representabant. Ista enim metaphora est secundum transumptionem: quod inanimatum: ut statua erea transumebatur ad significandum animatum: ut ad significandum periclitantes. Deinde cum dicit.

Et memoratio ciuitatis operum.

¶ Ponit secundum exemplum: quod aliqui quando uolunt memorari aliquam ciuitatem: et laudare eam: memorant et laudant opera. Ista enim transumptio fit secundum casualitatem: sicut primo fiebat secundum imitationem: sicut enim imago imitatur id: cuius est imago: sic opera causantur ab eo: cuius sunt. Est autem ista transumptio pre oculis: cum loqui uolumus de Alexandro: congrue transferrimus nos ad loquendum de operibus eius. Deinde cum dicit.

Et secundum communem modum paruum sapere meditantem. Aditari enim est augere aliquid.

¶ Determinat de transumptione penes excellentiam. Cum enim loqui uolumus de homine: possumus transferre nos et loqui de intellectu: qui est excellens in ipso. Sed hoc ait: quod per omnem modum illud paruum sapere ad illud modicum intelligere: quod habemus debemus meditari: et considerare de ipso. Licet enim nostrum intelligere sit aliquid. id est modicum: sic poterimus augere ipsum meditatione de eo. (¶ Notandum autem: quod homines modicum sunt intellectuales: multum autem rationales: quod modica intelligit sine discursu: multa autem cum discursu: quia principia sunt modica secundum numerum et secundum quantitatem: multa autem secundum uirtutem: principia autem sunt multa secundum numerum. Et quod solum cognitio principiorum dicitur intellectus: quod ad principia non est ratio: nec ea intelligimus cum discursu. intellectus in nobis dicitur modicus. Unde ubi nos habemus sapere. alia littera habet intellectus. Licet tamen iste intellectus sit modicus. est tamen summopere custodiendus: quia in cognitione principiorum clauditur cognitio conclusionum. Deinde cum dicit.

Quia intellectum deus lumen accedit in anima: ambo enim significant aliquid.

¶ Ponit exempla de asteycia. Et quatuor facit secundum quod quatuor exempla ponit. Secunda ibi. (Non enim dissoluimus.) Tertia ibi. (Et pacta.) Quarta ibi. (Et quia ciuitates.) Est ergo primum exemplum: quod asteyca locutio est: si dicimus: quod deus accendit in anima lumen intellectuum uerbo eius: tam lumen quam intellectus significant aliquid: quod dicunt aliquid manifestatum. et ratione uerbum similitudinis intellectus dicitur accendi in anima: sicut accendit lumen quod dictum propter extraneitatem est asteyca. Non enim proprie competit intellectui quod accendatur. Deinde cum dicit.

Non enim dissoluimus bella: sed differimus. ambo enim sunt futura: et dilatio: et talis pars.

¶ Ponit secundum exemplum: quod dilatio bellorum est quasi quodammodo pars. id est ait: quod non dissoluimus bella si differimus. Non enim dilatio asteyca potest dici pars: quod ambo tam dilatio quam pars sunt

Rbeto.

futura. i. sunt ventura: q̄dam. n. extraneitatem cōtinet: q̄ bellū dilari. i. futurum dicat̄ par: qz dilatio belli ordinat ad futuram pacem. **C** Deinde cum dicit.

C Et pacta condicere tropheuz esse multo pulchrius q̄ ea: que in bellis fiunt. hoc quidem. n. pro modicis z vna fortuna. hoc autem pro toto bello. ambo enim victorie signa.

C Ponit tertium exēplum: qz pacta sunt condicenda: z componēda multa. Multo. n. pulchrius est habere tropheū p pacta q̄ per bella: qz victoria p pacta nō est magnū piculū: ideo ait: q̄ p modicis. i. pro modico periculo supra est ibi victoria. Sed victoria p bella est: fortuna p tota bella vbi est magnū piculū. Addit aut: quare pōt fieri talis metaphora: qz. i. ambo. i. tam pactū q̄ bellū pōt esse signa victorie. Pōt et at̄ q̄ vellet hęc tria exēpla adaptare ad metaphoram fm analogiam. **C** Deinde cum dicit.

C Quia z ciuitates vituperio hominum multas vindictas dant. Vindicta enim nocumētū quoddam iustum est.

C Ponit quartum exemplū: q̄ ciuitates dant multas vindictas cū vituperio hominum: cum. n. q̄ fore facit: fit vindicta z iustitia de eo cū vituperio eius: qz vindicta est quoddam nocumētū iustū. Asteycū. n. eloquium est: q̄ aliquod dicitur iustū nocumētū: qz cū iustum sit bonū: nocumētus vero malum: extraneum quid est dicere nocumētum iustū: cū extraneū sit dicere: q̄ bonū sit malū. **C** De hī. c. d.

C Que quidem igitur asteyca ex metaphora p portionali dicantur: z ex eo qd̄ est p̄ oculis facere dictum est.

C Epilogat. Ad cuius euidentia norandū: qz lz oē dcm̄ extraneū pōt dici asteycū: potissime tñ est dcm̄ asteycū: si cōtineat metaphora p̄ oculis: z maxime si illa metaphora sit fm analogiam. Et qz exēplificatū est de metaphora fm analogiam: z de eo: qd̄ est esse p̄ oculis: exēplificatus est de eloquio asteyco. imo iste epilogus pōt eē p̄clusio oīum p̄dictoz. Ideo ait dcm̄ eē asteyca eloquia p̄stare ex metaphora p̄portionali: z ex eo: quod est facere esse p̄ oculis. Lus. n. asteyca elocutio sit disciplinaria: qz p̄portionalia: z ea que sunt p̄ oculis sunt talia: iō asteycus d̄ p̄stare ex p̄portionalit̄ ex eo: quod est p̄ oculis.

Incendum autē quid dicamus p̄ oculis: z quid facientibus hoc.

C Postq̄ p̄s posuit exempla de metaphora: z de p̄ oculis: ex quibus cōstat locutio asteyca. hic in parte ista determinat de vtriq̄. Et duo facit: qz primo determinat de eo: qd̄ est eē p̄ oculis. Scdo de eo: qd̄ est esse asteycū z metaphoricū ibi. (Sūt aut̄ z q̄ asteyca.) **C** Circa p̄m duo facit: qz primo p̄tinuat se ad dicēda. Scdo exegitur d̄ intento ibi. (Dico itaq̄.) Cōtinuet̄ sic: qz posuimus multa exēpla de eo: qd̄ est eē p̄ oculis: ideo dicendum est qd̄ dicamus esse p̄ oculis. z qd̄ facientibus sit hoc. i. sit metaphora p̄ oculis. **C** Deinde cū dicit.

C Dico itaqz p̄ oculis hoc facere q̄cūqz operantia signant: vtrputa: bonum virum diceret esse tetragonum metaphora: ambo enim perfecta: sed non significat operationez. Sed nūc floridum habentem statum operatio.

C Exegitur de intento. Et duo facit: qz p̄mo dicit quid est eē p̄ oculis: qz illa faciunt hęc: q̄ metaphora z sint p̄ oculis

Liber

q̄cūqz sunt significatiua opationē allq̄. Scdo qd̄ dixerat manifestat p̄ exēpla ibi. (Utrputa bonū.) **C** Circa quod duo facit: qz p̄ adducit multa exēpla ad p̄positum. Scdo ostendit q̄r̄ debeat fieri talis trāsumptio ibi. (Qz aut̄ transferre.) **C** Circa p̄m tria facit: qz p̄ ponit exēpla de reb̄ aiatas. Scdo sp̄alr̄ exēplificat i bis: i. q̄ inaiata repitēt aiata. Tertio docet adaptare talia ad metaphora fm analogia. Scda ibi. (Et vsus vt ē.) Tertia ibi. (Est at̄.) **C** Circa p̄m tria facit fm q̄ tria exēpla ponit. Scda ibi. (Et h̄ te) Tertia ibi. (Et h̄ libertatē.) **C** Dicit q̄ metaphora est p̄ oculis: si significat opationē: iō q̄ bonū viz diceret eē tetragonū: metaphora eēt. qz bonū vir tetragono assimilatur: vt p̄z ex p̄ ethi. Uterq̄. n. significat qd̄ p̄fectū: sed talis metaphora nō eēt p̄ oculis: qz nō signat opōnem: z opōnes sunt ille: que occulta fide p̄spicimus: z p̄ q̄s innotescūt habitus. Sed dicere de aliquo: q̄ h̄et florētē statū. quia opatio significare ē p̄ tale dictū: esset h̄ic metaphora p̄ oculis: qz non h̄z aliquis statum floridum: nisi qui agit opera: q̄ videntur oībus florida z clara. **C** Deinde cum dicit.

C Et hec te aut̄ velut relinquēdū operationez.

C Ponit z̄m̄ exēplū: q̄ hęc ēt esset metaphora p̄ oculis: si metaphorice p̄uaderem̄ alicui: q̄ aliq̄ relinqueret: z alla ageret: in talibus. n. opōnes signarem̄. **C** Deinde cū. d.

C Et hec: libertatem autes greci accersentes pedibus. hec accersiuua opatio cito. n. dicit.

C Ponit tertium exēplū: q̄ est metaphora p̄ oculis: si q̄ d̄ ceret: q̄ greci sunt accersentes libertatē pedibus: accersit̄. n. opationē denotat: ille. n. p̄prie accersit̄ libertatē pedibus: q̄ suis opib̄ magnā libertatē sortit̄. Tale q̄ dcm̄ ē operatio: qz est p̄ oculis. z ē metaphora: qz cito d̄. metaphora. n. cito dicitur: qz in paucis multa p̄prehēdūt. **C** Deinde.

C Et vt vsus est in multis Homerus: inanimata animata facere complacet.

C Exēplificat de metaphora p̄ oculis: in q̄ inaiata aiatas significat. Et tria facit: qz p̄ p̄tinuat se ad dicēda. Scdo adducit multa exēpla. Tertio ostendit oīa illa exēpla facere ad p̄positū. Scda ibi. (Utrputa i bis.) Tertia ibi. (In oībus. n. bis.) **C** Dicit q̄: q̄ p̄nt fieri metaphora p̄ oculis: sicut Homer⁹ vtebat i multis iducēdo p̄ metaphora rē inaiatā tanq̄ aiatā. Rō aut̄ q̄r̄ tales metaphora p̄ oculis placēt: est qz facere opationē. i. inducere aliquid tanq̄ operans in omnibus placet. **C** Deinde cum dicit.

C Utrputa in bis. Rursum super terram volutabatur lapis per metaphoram. In omnibus autem operationem facere complacet: vt p̄vta in bis. Rursum super terram volutabatur lapis inuerecundus: z volabat sagitta: z volare desiderans: z instabant desiderātes corone faciari: z acumē lāceē vigore p̄trāsibat volēs.

C Adducit multa exēpla ad p̄positū dicēs: q̄ metaphora d̄ inaiatis sūt: si q̄ diceret: q̄ verecund⁹ volutab̄ sup̄ terrā q̄si lapis: z q̄si sagitta volat: z volare d̄siderat. z q̄ corone stabāt in terra d̄siderātes faciari: modus ē. n. loq̄ndū: q̄ bonū: q̄ p̄nt intelligi p̄ coronā: cū aliq̄ passus ē verecundia: d̄ bonoz ei⁹ i terra. z d̄siderat faciari p̄ vindictā: z s̄llr̄ p̄ q̄dā metaphora acumē lāceē vigore p̄trāsire volēs: cū. n. lāceea ex magno vigore v̄i pertransit: videtur leuiter quasi volūtarie pertransire. **C** Dedine cum dicit.

C In omnibus enim bis: quia animata sūt operantia videntur: inuerecundari enim z velle: z alia operatio.

C Ostendit

Costendit predicta exempla esse ad propositū. Et tria facit quod primo facit quod dictū est. Secundo reducit predictū modum metaphorę ad metaphorā secundum analogiam. Tertio ostendit quomodo tales metaphorę sunt sumende. Secundo ibi. (Hoc autē adaptavit.) Tertio ibi. (Opus autē trāsferre.) Dicit ergo: quod in omnibus his inaniata videntur quasi aiata: aiata enim sunt operantia. Cū ergo per verecūdarum: et per velle: et per alia talia opera quedam importent: cū inaniatis talia attribuimus: loquimur de inaniatis quod de aiatis: et eōuerso. **C** Deinde cū dicit. **C** Homerus autē adaptavit per ea: que secundum analogiam: metaphorā. Sicut enim lapis ad sensum: sic qui inuerecundus ad facile verecūdabile: poesim autē facit: et in complacentibus assimilationibus de inaniatis: ut sydera gibbosa et lucetia. secundum autem quidem alia: post vero alia. **A**hora enim et viuientia fingit omnia: operatio autem immutatio.

Reducit hūc modū metaphorę ad metaphorā secundum analogiam dicens: quod Homerus: qui hoc modo metaphorę utebatur: adaptavit hunc modū metaphorę ad metaphorā secundum analogiam. Utpote in hoc exemplo: quod sicut se lapis habet ad sensum: ita inuerecundus se habet ad facile verecūdabile. inuerecūdus enim est quasi lapis: quod de nullo curat: et nihil sentit. Eōtrario autē verecūdus est quasi rotus fenestus: quod de facili illata per sentit. est ergo poesim quedam in talibus locutionibus. Addit autē secundum exemplū dicens: quod de aiatis siue de inaniatis: ut habet alia littera: iste sunt complacentes ad similitudines: ut si quis dicat: sydera esse gibbosa: et rotunda esse flamantia. i. incensia: ut habet alia littera: et esse incēdētia alia: secundum accidētalia nō possunt. In hoc enim exemplo sydera inducunt: ac si essent aialia et viuientia: motus enim est opus vite. Ideo subdit: quod mutatio est quedam operatio: et dicit de sydera esse sic mota dicimus: ea omnia eē quasi viuētia. Sicut autē de intentione Aristotelis: quod corpora celestia eēnt aiata: et non quod fieret unū ex corporibus celestibus et aiabus eorū quantum ad esse: sed solū quantum ad operationē. Nō ergo sūt aiata illa corpora sicut aialia: vel sicut plāte: propter quod non aiata dici possunt. Utraque enim littera saluari potest: siue habeat in littera mētio de aiatis: siue de inaniatis. Uel dicere possumus: quod secundum esse sydera sunt inaniata. In predicta tamen metaphorā introducunt ac si essent aiata: ideo et aiata et metaphorę quantum ad operationē. et inanimata secundum esse dici possunt. **C** Deinde cum dicit.

Oportet autem transferre: quemadmodum dictum est a convenientibus et manifestis velut in philosophia. Similitudines etiā in multū distantibus cōsiderare bene coniecturatis.

Ostendit qualiter predictę metaphorę sunt sumende: et duo facit: quod primo facit quod dictū est: secundo adducit plura exempla ad propositū. Ibi. (Sicut Architas.) Dicit ergo: quod sicut superius tangebatur: opus huius metaphorę trāsferre a convenientibus et manifestis. Nam sicut in philosophia dicitur esse bene cōiecturans: qui similitudines scit cōsiderare in multū distantibus: sic in ciuilibus: est bene metaphorę cōsiderans: qui scit inuenire similitudines in his: que multum distant. **C** Deinde cum dicit.

Sicut Architas dixit: idē esse arbitriū et altare: ad ambo enim quod instus patitur refugit. Aut si quis dicat anchorā et suspensoriū idem esse: ambo enim ad idē aliquid: sed differūt per desuper: et de subus. Et per hoc inaequales fieri ciuitates in multum distantibus. nam in superficie: et potentis et impotentis equalē.

Tertius 105

Adducit plura exempla ad propositū: quorum primum est tale: quod Architas dixit idem esse arbitriū: et altare. idē quodam modo esse regē per cuius arbitriū regit ciuitas: et deus qui in altari colitur. pro tanto enim sunt idem: quod eodē et pari modo patientes iniustam refugit ad ambo. i. ad altare et arbitriū. Nam iniuriā passi cōquerūtur: ideo ait et cetera. **S**ecundum exemplum est: si quis dicat idem esse anchoram cū qua retinet nauis: et suspensoriū: cum quo retinent alia vasa. Ambo enim tā anulus suspensorius quā anchora idē aliquid faciunt: quia retinent ea: quorum sunt. Sed differūt: quia anchora retinet naues: de subus: anulus vero suspensorius retinet de supra. Tertium exemplum est: ut si quis dicat ciuitates esse inaequales in multum distantibus. Nam secundum rei veritatē ciuitas potēs multū iniuriā ciuitati impotētis. si nō vni domino subsint. Ideo tales quantum ad equalitatē. et iusticiā multum distant secundum rei veritatem: cum secundum superficiez ciuitatis potētis et impotētis est quedam equalitas. Potentes enim debilibus secundum superficiem: et secundum quandam apparentiam iusticiam seruant.

Sant autem: et que asteya plurimam per metaphoram: et hoc ex eo: quod est ad ipsius: decipi. Magis enim sit palā: quod didicit penes idem: quod est eōtrario se habet: et videre dicitur re anima tanquā vere: ego autem peccabam.

Postquam ostendit philosophus per exempla: quomodo habent fieri metaphorę: et docuit quomodo fieri habet: quod metaphorā sit precorū: quod per ea: que dicta sunt: non sufficienter tradita ē ars de modis metaphorarū: ideo hic in parte ista: ut suppleat quod diuisum est: determinat de asteyis: et de alijs modis metaphorę. **C** Ad cuius intelligentiā notāduz: quod sicut dictū est supra: modi metaphorarū sunt quattuor. v. scilicet sumptiuū: assimilatiuū: prouerbiale: et asteyū. Di autem quattuor modi sic se habent ad inuicē: quod transumptionē simplicem metaphorę noiant: ceteri vero modi supra: metaphorā aliquid addunt. Si enim secundum quandā transumptionē Achille noiemus leonē: simplicem metaphorā facimus. ideo nō imerito transumptio nō diuidit ex opposito circa metaphorā: quia nihil supra metaphorā addit. Assimilatiuū vero prouerbiale: et asteyū cōtra metaphorā diuidi possunt: quod supra locutionē metaphoricā aliquid addit. Ideo philosophus circa principium huius tertij dixit: quod assimilatio erat metaphorā: tamen modicū. i. aliquo modo differt assimilatio a metaphorā. Ista enim differētia est: quod assimilatio addit aliquid supra metaphorā. addit enim analogiā quandā. Si enim iuuenes appellaremus vernos: faceremus metaphoram: sed si supra huius transumptionē addimus analogiam: et proportionē quandam: et dicimus: quod sicut se habet ver ad annū: ita iuuenis ad ciuitatē: assimilatio dici potest. Et sicut assimilatio addit supra metaphorā: siue supra transumptionē proportionē quandā et analogiā: sic et prouerbiū addit aliquid supra ipsam transumptionē: addit enim cōem vsus. Nam prouerbia: ut plurimum sumūt originē ex aliquo notabili dicto: vel facto: et ex eo trāssumūt ad alia. Ut quod forte aliquis vetula requirēs virū: voluit in suis nuptijs cātilenas: sumptus est inde prouerbiū. Nō sufficit vetulę: quod nuptijs traditar: sed requirit in suis nuptijs cātilenas: propter quod quotienscumque aliquis aliquid ultra id: quod ei deceat: petit: dici potest cōtra eū metaphoricę prouerbiū predictū. In omni prouerbio quedam transumptio habet esse. verū quia nō est proprie prouerbiū: nisi eo habes cōiter vtatur: prouerbiū supra

Rhetori.

transumptionē addit cōem vsū. Asteyū vero supra trā
 sumpcionē addit disciplinatiū. Tunc est enī locutio astey-
 ca quādo per eā cōtingit de facili aliquid adisci: ideo si sit
 p̄z oculis: vel si sit bene enigmatigata: vel quocunq; alio
 modo sit bene disciplinatiua: asteyca dici p̄t. Possumus
 ergo p̄sentē partē: vbi p̄ba determinādo de specieb⁹ me-
 taphozē supplet: si quid de ea superius omiserat: diuidere
 in partes duas dicēs: qz p̄mo determinat de modo meta-
 phorico: qui dicit asteycus. Sc̄do d̄terminat de alijs mo-
 dis metaphoricis. Sc̄da ibi. (Sunt aut̄ assimilationes.)
 Circa p̄mū trā facta: quia asteycū p̄t fieri dicto ⁊ scripro
 nam licet quicqd̄ dicit scribi possit: ⁊ quicquid scribit: di-
 ci tñ aliq̄ deceptione magis sunt scribēdo q̄ dicēdo:
 aliq̄ ecōtra: sic asteyca aliqua magis sunt dicto: aliq̄ ma-
 gis scripto. Vel dicere possumus: q̄ in locutione duo sunt
 consideranda. s. litterę que dictiones constituunt: ⁊ sensus
 qui ex dicto resultat. P̄mo ergo p̄ba ponit eloquia astey-
 ca sumentia originē ex ipsa sentētia: siue ex ipso sentit: quē
 ex dicto capit. Sc̄do determinat de asteycis sumentibus
 originē ex ipsi litteris ⁊ syllabis dictionē cōstituentibus.
 Et tertio ostēdit q̄ asteyca magis placēt. Sc̄da ibi. (Sed
 sicut.) Tertia ibi. (Opz aut̄ ambo.) Propter p̄mū notan-
 dum: q̄ cū asteycū addat supra metaphozā disciplinatiū
 tot modis fit locutio asteyca: quot modis cōtingit esse d̄-
 sciplina: q̄d quatuor modis quantū ad p̄sens esse cōtin-
 git. P̄mo si sit oppositionalis. Nā cū aliq̄s videt habe-
 re ecōtrario q̄ dicit: si datur auditori intellectus dicti: sta-
 tim in corde suo fatet se aliquid adiscere. Sc̄do hoc cōtin-
 git: si sit locutio latens. Tertio si sit bene enigmatigata: ⁊
 quarto si sit noua: quasi inopinata. ideo quatuor facit:
 quia p̄mo determinat de asteyco: q̄d idē est q̄d oppositio-
 nale. Sc̄do d̄terminat de asteyco latitatio. Tertio de
 enigmatigato. Quarto de inopinato. Sc̄da ibi. (Et eloq̄-
 rū autē.) Tertia ibi. (Et q̄ bene enigmatigata.) Quarta
 ibi. (Et q̄ dicit Theodoros.) Dicit ergo: q̄ plurima astey-
 ca sunt per metaphozā deceptiuā. Ex eo q̄ est ad ipsūz de-
 cipi. plurima asteyca sunt per metaphozā oppositionalē.
 Quantū ad p̄mū ergo asteycoz. Talia enī eloquia sunt
 maxime asteyca: qz in talibus magis fit palam q̄d didicit.
 Nam in talibus que sunt penes idē: q̄d videt p̄trario mō
 se habere: nā audiens videbit dicere: ego didici ⁊ pecca-
 bam: qz non intelligebā illud dictū: vt debebā. (Dei. r̄c.)

**Eloquiorū autē asteyca sunt ex non dicere
 quod ait. v̄puta id Stepsicorū: q̄ Licade sibi
 ipsis de subrus cantabant.**

**Determinat de asteyco q̄d ē latitatio. Tale enī asteycū
 fit q̄n quis nō dicit q̄d ait. i. quis ita latente loquit̄ q̄ non
 v̄r dicere q̄d dicit: sic illud dictū Stepsicorū. Stepsicor⁹
 enim cum volebat persuadere principibus: ne aliquid ne-
 pbandū facerent: dicebat q̄ nō facerent illud q̄d Lycadē
 cantabant ipsis de subrus. i. iherosoz: ⁊ populares murmu-
 rabunt. si hoc fiet. (Deinde cum dicit.)**

**Et que bene enigmatigata propter idem de-
 lectabilia. Disciplinatio āt. n. dñr metaphorica.**

**Ponit tertiu modū: q̄ asteyca locutio dici p̄t: si meta-
 phora sit bene enigmatigata. id est si sit pulchris similitu-
 dinib⁹ ornata. Talia enī sunt delectabilia pp̄ idem: ⁊ enī
 metaphora. i. metaphorica eloquia dicunt disciplinatiua.
 id est quid disciplinatiū. vnde alia littera habz. declina-
 tiua enī dicit metaphora. Si igit̄ locutio sit bene enigma-
 tigata: ⁊ metaphorica asteyca dici p̄t: qz ē dōctrinatiua
 ⁊ disciplinatiua. (Deinde cum dicit.)**

Et q̄d dicit Theodoros noua dicere: sit aut̄

Liber

**cum inopinatū fuerit: ⁊ vt ille dicit: ad eas que
 anterius opinionem.**

**Ponit quartū modū asteycū: dictū enī Theodoro erat
 quia ipse semper videbatur dicere noua: ⁊ dicere aliquid
 inopinatū. Ideo ille Theodoros semper dicebat audito-
 res ad eā opionē: que erat alterius. i. ad opionē antiquā: q̄
 p̄pter m̄suetudinē videbat noua. Videt enī noua astey-
 ca esse ⁊ disciplinatiua: quia talia cum magna accensione
 audimus. (Deinde cum dicit.)**

**Sed sicut qui in ridiculosis: que sequuntur
 ficta: q̄ quidem valent: ⁊ que penes scriptu-
 ram irrisiones.**

**Determinat de asteycis: que sunt penes scripturā: ⁊ s̄
 litteras. Et duo facit: qz p̄mo ostēdit duplex eē asteycū.
 Sc̄do exēplificat de vnoquoq; membro. ibi. (Decipiunt
 enī.) Dicit ergo: q̄ sicut in ridiculosis. i. in factis puerilib⁹
 contingit esse deceptio dupl̄. Vno modo secus ficta. i. pp̄
 ipsam fictionem. Contingit enī aliqd̄ dictū ita pulchre fu-
 ctum esse ⁊ compositū: q̄ aliquis decipit circa illud. Alio
 modo cōtingit irrisiones. i. deceptiones penes scripturaz
 vt cū litterę sic cōpositę sunt: q̄ non discernit clare qd̄ vi-
 cat. Et simili mō supple asteyca sūt dupl̄. s. p̄pter fictio-
 nē: vt qz pulchro modo composita sunt: ⁊ etiam p̄pter scri-
 pturam. (Deinde cum dicit.)**

**Decipiunt enī ⁊ in metris: non enī sicut
 qui audit suspicabatur. Stetit autem hñs sub
 pedibus vlcera. hoc aut̄ putabat oportia dice-
 re. hoc autē dico simul oportet palam esse.**

**Exēplificat de vtroq; modo: ⁊ duo facit s̄m q̄ duo sūt
 tales modi. P̄mo enī exēplificat de deceptioe ficta.
 Sc̄do de scripta. ibi. (Que aut̄ penes.) Dicit ergo: q̄ aliq̄
 decipiunt auditores in metris: q̄n per metrū nō d̄ sicut
 suspicabatur. i. sicut credebatur qui audit: vt si quis diceret
 de aliquo q̄ sedit. i. stetit: ⁊ genuit habens pedes vlceros
 id est fastidiosos. Cōsuetudo enī erat: qz vlcera ligātur fa-
 scia: p̄pter qd̄ ⁊ s̄m quandā fictā locutionē pedes fasciati
 vlcerati dici p̄t. Ideo addit q̄ hoc. s. dicit̄: putabat. i. itē-
 debat dicere oportuna. i. cum dixit pedes vlceros intē-
 debat dicere fasciatis ⁊ coopertis. Quod si sic dixisset: palā
 esset eloquium elus. (Deinde cum dicit.)**

**Que aut̄ penes litteraturā faciūt dicit̄: nō q̄d
 dicit: sed q̄ trāsumit nomē. puta illud Theo-
 dori ad Nichonem cytharedum: se traxit. i. cō-
 fidit vel decipit se: fingit enim dicere traxit. i. q̄
 decipit: ⁊ aliud dicit enī: p̄pter quod adiscen-
 ti delectabile. Qm̄ sine existimat trabē illā esse
 non videbitur asteiū esse. Et illud vult ipsum
 per se: opz ambo conuenienter dicit.**

**Determinat de deceptioe scripta. Nā sicut est deceptio
 p̄pter ipsum significatū: ⁊ loquimur de vno sicut de alio:
 sic cū aliqua quasi simili modo scribunt: ⁊ pronunciant:
 decipiunt circa ea intelligendo vñ p̄o alio. Et duo facit:
 qz p̄mo determinat de asteyco: q̄d fit per coincidentia litte-
 rarū. Sc̄do determinat de asteyco: q̄d fit per coincidentia
 dictionū. Sc̄da ibi. (Sic etiam ait asteyca.) Dicit ergo:
 q̄ ea que sūt circa litteraturā s̄m q̄ ibi p̄pter coinciden-
 tia litterarū trāsumit nomē. videt talis locutio dicere ad
 Nichonē cytharedū: cui dicebat se traxit. id est p̄fidit: vel
 decipit se. Est enī quedam coincidentia vocis ⁊ litterarum
 inter traxit se: ⁊ traxisse: trabes enī appellari possunt bo-
 mines**

mines deceptores. Cū ergo dicimus de aliquo q̄ cōuenit ei traxisse est sensus: q̄ deceptit te et alii: sed cum diximus traxit: sensus est q̄ seipsum decepti: ideo aliquando aliquis fingit dicere: q̄ ille traxit. id est deceptit te: et tñ aliud dicit: quia dixit deceptit se: fingit enī se dicere traxisse: et dicit traxit se. Talia enim ppter adiscere sunt delectabilia. omne enim circa q̄ contingit decipi: cōtingit et adiscere. Addit autē: q̄ si audies nō existimat ipsum illum esse trabem. i. deceptorē: nō videbit esse asteycū. videbit ergo eloquius illud dicere: q̄ ille sit deceptor: et deceptiat aliqui: et tamen vult illud per se. i. vult dicere q̄ seip̄ deceptiat. ¶ Deī. rē.

Sit autem asteya etiam asteya. vtp̄ta dicitur Atheniensibus: maris archen: non archen esse maloz: ciuitatis archē esse maloz: vtroq̄ enī modo: q̄ nō vtiq̄ putaret quis dicere. hoc dictum est: et cognitū est: q̄ verum est ab archen: archen dicere: esse archen nihil sapiēs. Sed non ita dicit: sed aliter.

Determinat de asteya: q̄ h̄z fieri ex coincidentia dictionum. Et duo facit: q̄ primo facit q̄ dictū est. Sc̄do ostēdit: quę sunt p̄cipalr attendenda in eloquio asteyco. ibi. (Species quidem igitur.) Circa primū tria facit: q̄ p̄io docet sumere asteycū et coincidentia vocū. Sc̄do ostēdit q̄ quas coincidentias h̄z fieri asteycū. Tertio manifestat quōtiens in eodē asteyco talis coincidentia fieri debeat. Sc̄da ibi. (In oibus autē his.) Tertia ibi. (S̄z cōueniēt.) Cōtinuet ergo sic. Dictū est: q̄ in negocijs puerilibus pōt fieri d̄ceptio et rōne significati: et rōne vocū: sic at asteyca non solū sunt rōne signati: sed etiā ex coincidentia vocū: et ex coincidentia vocum non solū fit penes litteras: vt ostēsum est: sed etiam fit penes dictiones: vt p̄z in illo eloquio q̄ fuit dictū Atheniensibus: q̄ maris Archē. i. maris p̄ncipiū: siue maris p̄ncipatus. Archos enim latine dicit̄ p̄ncipatus. maris ergo p̄ncipiū non est maloz p̄ncipium. sed ciuitatis p̄ncipiū est maloz: hoc autē eloquū dicitur asteycū ex coincidentia dictionū: q̄ in ipsa voce: et in ipsis dictionibus videt̄ repugnantia. Nam vno modo dicitur q̄ p̄ncipiū nō sit est p̄ncipiū: q̄ p̄ncipiū maris nō est p̄ncipiū maloz. Et alio modo dicit: q̄ p̄ncipiū sit p̄ncipiū: vt q̄ p̄ncipiū ciuitatis sit p̄ncipiū maloz: hoc enī dictus vtroq̄ modo non putaret vtiq̄ aliquis: q̄ diceret non cognosceret quilibz quid est: q̄ importatur per sermonē p̄dictū. ideo addit: q̄ est cōgruū. id est manifestus: et verus dicere Archē esse archen: quilibz enī cognoscat q̄ p̄ncipium est p̄ncipiū. Sed in tali locutione non apparet aliquid sapiens: nec eloquū ita dicit: sed alicui. Non solum enī ibi dicitur: q̄ p̄ncipiū sit p̄ncipiū: sed etiam q̄ p̄ncipiū nō est p̄ncipiū. Et rōne huius opionis tota locutio cōtrahit quādam venustatem: et quandā decentiā: propter quod asteyca dici potest. ¶ Deinde cum dicit.

In omnibus autē his si cōuenienter nomē iferatur equiuocato: aut metaphora: tunc bene velut anasteycus non anasteycus equiuocatio nem enunciauit.

Ostendit quę coincidentias vocum attendende sunt in asteyco. Dicitur autē coincidentię sunt duę. v. z. metaphora et equiuocatio. vt in h̄ exemplo. anasteycus: siue incōtinens: vt h̄z alia littera: nō anasteycus esse dicit̄. Est enī equiuocatio hic in hoc noīe incōtinēs: q̄ pōt esse propriū nomen alicuius. Vel pōt signare boīes incōtinēs: dicit̄ possit nō incōtinēs esse debet: in hoc exemplo possit sumi anasteycū

ex metaphora. Nam incōtinens p̄p̄ie dicit̄ qui nescit se continere in voluptatibus: metaphorice vero fornicidolo: si: qui nescit se cōtinere in periculis: incōtinēs dicit̄ p̄it. Possit ḡ esse sensus incōtinens metaphorice: vt fornicidolosus. nō d̄z eē incōtinēs q̄tū ad voluptates: q̄ nō absq̄ piculo gustat̄ ex cōcupiscētia mulier. ¶ Deinde cū dicit.

Sed cōuenienter semp̄ bis. Et nō vtiq̄z fias magis q̄ te opz extraneus: extraneus autē non magis q̄ te opz: idem: et non opz extraneū eē semp̄: esse alienum enim: et hoc idem.

Ostendit quōtiens talis vocū coincidentia fiat: est attendenda in sermone asteyco: q̄ cōueniens videt̄ eē: q̄ talis coincidentia semp̄ bis fiat: vt si dicerē. Tu extraneus nō fias extraneus magis q̄ te opz: aut nō magis q̄ te oportet debes esse extraneus: vel q̄ idem est: non opz extraneum eē nēu semp̄ esse. Et hoc etiaz est idēz: si diceret. Alienū non opz alienū semp̄ esse. Differunt autē ista exempla: q̄ quodāmodo sunt idēz: idēz enī aliquo modo sunt: quia quodāmodo cōcludit: q̄ extraneus d̄z esse non plus extraneus q̄ debeat. S̄z quis pōt excedere i extraneitate tripliciter p̄mo intensiue. sc̄do vno et eodē modo extraneitatis excedit plus q̄ debeat: et quantū ad hoc pōt referri primis modis: cū d̄z. Et nō vtiq̄z fias magis rē. Sc̄do pōt quis excidere in extraneitatez extensiue: vt si sit extraneus p̄sibus modis q̄ oporteat: et quantū ad hoc referri pōt q̄ subditur. Aut non magis rē. Tertio hoc pōt contingere quātū ad d̄sturnitatē tēporis: vt si quis pluri tēpore sit extraneus q̄ oporteat. Et quantū ad hoc addit: q̄ nō opz extraneus esse semp̄. Qd̄ vero subiungitur de alieno: idēz est cuz p̄z missis: s̄z differt in voce solū. Hac autē locutio de asteyca sic vti debemus: vt si aliquis eēt aduenā: et peregrinus apud nos: q̄ tales aliquando ostendunt se magis extraneos q̄ opz: dicere possemus. Tu extraneus nō debes extraneus semp̄ esse. Una alia littera habet: q̄ nō oportet aduenā semp̄ esse. ¶ Deinde cum dicit.

Et id Anaxandriū. Quia laudabile bonū enim mori. Haud morte dignū agere. Idem enī est hoc dicere: dignū mori: nō autē dignū mori: aut dignū mori: non morte dignū autēz: aut non facientem morte digna.

Ponit exemplū. Nam Anaxander dicebat: q̄ est laudabile et bonū mori: haud. i. non agere digna morte. P̄cipalr enī homo debz eligere mori q̄ peccare agere digna morte. Vel q̄ idēz est: homo nō debet velle mori iuste: s̄z iniuste quodāmodo bonū et dignū morte: vt nō facientē morte digna. Aut hęc locutio asteyca pp̄ oppositiōem ex coincidentia vocū. Nā cuz dicitur: potius eligēdū est mori: nō dignū mori. i. mori iniuste: q̄ mori dignūz mori. i. mori iuste. in voce quedā oppositiō esse videt̄. ¶ Deinde cū dicit.

Species quidē igitur eadem elocutionis horum. Sed quāto vtiq̄z minori et oppositiōnāliter dicantur: tanto magis complacent. Cauſa quia adiscere: propter opinionē quidem magis: p̄pterea autem citius fit.

Ostendit quę sunt p̄cipalr attendenda in sermone asteyco. Et duo facit p̄m q̄ duo documētā ponit. Sc̄da ibi. (Opz autē semp̄ adesse.) Cōtinuet autē sic. Dictū est: q̄ fit locutio asteyca ex ipso significato: sed ipsa species locutiōis de numero horū eloquiorū: quę fiunt ex coincidentia vocum est eadē. i. est asteyca: sicut illa: quę fit ex significato. tñ in talibus hoc documētū attendendū: q̄ quāto talia asteyca

minori. i. breuiori eloquio: et magis oppositionali dicunt: tãto magis placet. Causa aut̃ huius est: quia locutio propter opponi facit nos addiscere: quia oppositioalis locutio est magis determinatiua: ut superius dicebatur: sed propter ea quod est pauca et breuius: facit nos addiscere. Cuius ergo asteyca locutio debeat esse cito doctrinatus: congruus est quod sit breuius et oppositionalis. (Deinde cum dicit.

Quod oportet semper adesse: aut ad quem dicunt: aut recte dici: si quod dicit verum: et non superficiali. Est enim hoc separatim habere. ut puta. Adhuc o quod nihil supra peccat: sed non asteyca. Dignitatem o quod desponsare dignum: sed non asteycum.

Ponit secundum documentum: et duo facit: quia primo facit quod dicitur est. Secundo concludit: quod quanto locutio plura talia copulanda: tanto est magis asteyca. ibi. (Quanto autem utique.) Dicit ergo: quod eloquia asteyca semper oportet adesse. id est semper esse propinqua ad illud sensum: ad quem dicunt: aut pro. o quod recte dicit: si quod verum dicit per eloquium asteycum: ita tamen rectitudo existit: si pulchre non extranee fiat transumptio: et assimilatio. Nec sufficit: quod assimilatio sit conueniens: sed requiritur: quod sit non superficialis: nam aliquando contingit eloquium asteycum habere hoc separatim. id est habere conuenientiam siue profunditatem: puta. Nihil peccantem supra non oportet. Tale enim eloquium licet sit conuenienter dictum: non tamen est asteycum: quia est nimis superficiale. et non profundum. Similiter si diceret. Dignum oportet desponsare dignitatem. i. quilibet est dignus ut secundum suam dignitatem premiet: hoc non est asteycum: quia est superficiali. Sed si ambo ista copulantur dicendo nunquid est dignum mori non entem dignum mori: est locutio asteyca. (Notandum autem: quod superficiale eloquium potest dici dupliciter. Primo si non sit reddituum causam. unde boetius dicitur superficialiter loqui: quando non dant causas sui dicti. Secundo hoc conuenit si dictum sit oratio patens: quia qui sunt in superficie de facili videntur. Sermo ergo ille concludens ambas predictas clausulas. v. non est dignum mori nec entem dignum mori: potest dici non superficialis dupliciter: quia est reddituum causam: tunc quia est aliquo modo latitius propter oppositionalem locutionem ibi concurrentem. (Deinde cum dicit.

Quando autem utique: et si simul ambo habeant dignum mori non dignum entem mori. Quanto autem utique plura habeat: tãto magis asteycum videtur. puta si et nota metaphora sint et metaphora. et talis oppositio et coequatio habeant efficaciam.

Ostendit quod quanto plura talia: quae faciunt ad decentiam sermonis habeat locutio: tanto est magis: non videtur enim id est non est superficialis. puta. si nota sint ibi metaphora et talis: quae sit placens et conueniens: si sit ibi locutionis oppositio: et si sit ibi coequatio: ut quod membra sermonis sibi correspondeat: et si habeat efficaciam: quod si persuasiva: et conuenienter causam reddituum: cetera talia augumentant asteycum eloquium: quia reddit ipsam magis disciplinatum.

Sunt autem assimilationes: sicut dicitur est: in his que superius semper complacentes modo quodam metaphora. Sæpe enim ex duobus dicitur: sicut que proportionalis metaphora: ut dicitur scutum est phiala martis: et arcus cythara sine cordis. Sic igitur quod eadem dicentibus non simpliciter dicere arcum cytha-

ram: aut scutum phialam simpliciter.

Postquam phis determinauit de modo illo metaphorico: quod dicitur asteycus: in parte ista determinat de alijs modis metaphoricis: qui ut dicebantur sunt. v. assimilatiuus: puerbialis: transumptiuus: Ideo tria facit: quia primo determinat de metaphora assimilatiua. Secundo de proverbiale. Tertio de transumptiuua. Secunda ibi. (Assimilationes autem.) Tertia ibi. (Sunt autem et placide.) Circa primum tria facit: quia primo ostendit quomodo sit metaphora assimilatiua. Secundo ostendit quomodo plures assimilationes concurrere possunt in eodem eloquio. Tertio ostendit quomodo tales metaphora ad aptabiles sunt ad artem poeticam. Secunda ibi. (Assimilat autem.) Tertia ibi. (Est enim assimilare.) Dicit ergo primo: quod sicut dicitur est superius assimilationes sunt metaphora quodammodo semper placentes: assimilatio enim placet. Ideo quia est metaphora proportionalis ex aliquibus duobus: sicut si dicerem: quod scutum est phiala Martis: et quod arcus est cythara sine cordis. Sic enim dicendo non simpliciter dicitur arcus esse cythara: sed cythara sine cordis. i. sine melodia. Habet enim se arcus: sicut cythara non lyrata: quia non infert melodiam: sed planctum: et scutum non dicitur phiala simpliciter: sed phiala Martis. id est belli: sicut. n. potatores cum phiala et cyphopotant: sic bellatores cum scuto dimicant. Talia autem placent: quia naturale est intellectui nostro intelligere cum discursu: cum quadam analogia: ideo representationes et analogie nobis naturaliter placent. (Deinde cum dicit.

Assimilant autem et sic. puta simie fistillanti: aut lucerne stillanti in plagam: ambo enim concluduntur. Ipsius autem bene est: quoniam metaphora fuerit.

Ostendit quomodo plures similitudines in vno concurrant: quia aliquando vnum et eundem vnum assimilamus simie fistillanti: et lucerne distillanti in plagam. Tyranni enim sunt simia fistillans: quia deceptorie applaudunt: et sunt lucerna distillans in plagam: quia crudeliter cruciat. unde subdit: quod ambo hæc concludunt: quia vni conuenire possunt. Addit autem quod spiritus eloquii est bene supple assimilatus: quia metaphora fuerit supple conueniens: et bene enigmatizata. (Deinde cum dicit.

Est enim assimilare rapsodiam facientem scutum: phialam martis: et flabellum de primo rupto domus: et dicere in chiram philotea esse mortuum a pretio: sicut assimilauit Thrasima videns Inchiratum victum a pretio.

Docet adaptare talem metaphoram ad artem poeticam. Et duo facit: quia primo ponit quod dicitur est. Secundo ostendit quomodo circa talia peccare contingit. ibi. (Comodiam autem.) Dicit ergo: quod rapsodia. i. illud modum poeticum: quod dicitur rapsodia. i. traggedia est. i. contingit assimilare: quia potest uti metaphora assimilatiua faciendum: vel dicendum: sicut est phiala Martis: et dicendum flabellum de primo rupto domus. i. domum ruptam Et primum notando flabellum et rotinetur hæc adaptari potest ad traggedia: quia si poetice aliquid de bello reprehendere vel lemus: diceremus yronicum: quod est phiala Martis. Vel si vellemus eum de latrocinio reprehendere: diceremus quod est sicut flabellum rumpens domos: et faciens eas primas. Sic est modo poetice per quandam assimilationem quidam locutus est dicens. Dic Inchiratum philotea. i. illum hominem esse mortuum a pretio: pretius enim vicerat Ichiratum: propter quod per quandam metaphoram dici poterat quod momordisset eum. Istas autem assimilationem fecit Thrasima: qui videns. Inchiratum victum a pretio: dixit quod prius momordisset eum. (Dei. r. c.

Comodiam autem dicentem et rudius ad huc. In quibus maxime excedit poete: si non bene: et

si non bene complacent. **Dico autē cum affi-
gnēt: sicut id. Sicut apij ferrū plagatas tybias
geris: sicut Phylamon subiugo pugnans cū
Lorico: et talia omnia assimilationes sunt.**

**Ostendit quō circa talia contingit peccare dicens: q̄ fa-
cienti romodiā. i. rapsodiā: vt sonat alia littera: siue cōpo-
nentem poesim adhuc ridius: vel rudius puenit assimila-
re: et hoc potissime in his: in quibus maxie excidūt et pec-
cant poetē: si non bene assimulant: et si nō placeāt in assimi-
lando. Dico autē cū assignāt: sicut illud. vtputa si quis hñti
tybias ligatas et fasciatis: et crispas: et rugosas diceret. ty-
bias geris plagatas: sicut ferrū apij. id est sicut corona apij.
Vel vt hz alia ira diceret ei tybie tue sūt crispę sic apij: vt
etiā si diceretur alicui bene pugnāti: tu es sicut Phylamō
id est sicut ille hō pugans subiugo cū Lorico. i. cū illo alio
hoie: oīa enī talia sunt assimilationes nō pueniētes supple.
Corpus enim plagatum inconueniēter assimilatur apio.
Deinde cum dicit.**

**Assimilationes autē q̄ sint metaphore dictū
est sepe: et prouerbia a spē metaphore ad spēz
sunt. puta si quis tanq̄ bonū suadens ipsuz nō
ducatur: deinde ledatur: vt Capatius ait leporēz.
ambo enī: vt dictū est: passi sunt. Unde quidē
igit asteya dicunt: et ppter qdē fere dicta ē cā.**

**Determinat de metaphora puerbiali dicens: q̄ per ea
quę dicta sunt sepe appet: q̄ assimilationes sint metapho-
re: sicut etiā apparere opz: q̄ puerbia sumpta sint simili-
a specie metaphore ad aliquā spēm: siue ad aliquā assimi-
lationē. Prouerbiū enī dictū sup cōmune cōpendiosuz: et
sententiosum: q̄ per quandā metaphora: et trāsumptionē
ad aliquā spēm particulare: et ad aliqd simile particulare
adaptari potest. Ut puta si quis perliuadet bonū alicui ad
effectuz: nec faciat fm cōsiliū eius: si postea inde ledatur:
poterit eū appellare leporē. Sorte puerbiū erat in gręcia
q̄ homines nō vrentes cōsilijs appellabant leporēz. Le-
pus enim cū currit: vt dicit: modicū: aut nihil videt: sic ho-
mines non acquiescentes cōsilijs se precipitāt: et cū currūt
ad sua negocia exercenda: non bene vident quid eis faciē-
duz. Istō modo Capatius quendā non acquiescentē suis
cōsilijs ait esse leporēz. Nam ambo passi fuerant: quod
dictum est. id est lessonē. Lepus enim non videndo cum
currit sepe leditur et capitur. Et homo non consulendo
nec deliberando quid agat ledit non consequēdo intētū.
Addit autē quasi cōcludēdo: q̄ vnde dicunt eloquia astey-
ca quodāmodo oēs metaphore cōcurrunt inquantū qui-
libz modus metaphore est quodāmodo disciplinatiuus.
ideo ponit metaphora prouerbiale et assimilationēz. Dixit
phs dictam esse cām sermonis asteyca: q̄ ad eloquiū tale
tā puerbiū q̄ assimilatio p̄t p̄ currere. Deinde. c. d.**

**Sūt autē et placide traieciōes metaphore. vt
puta ad lumē Jpopio. putatū fuit vtiqz ipsuz
eē moroz calathū. Rubēū enī quid Jpopiū.**

**Determinat de trāsumptione: et tria facit: quia p̄mo fa-
cit quod dictū est. Scdo ostendit qualiter sit loquēdū: cūz
trāsumptio est multuz remota. Tertio manifestat quō
circa tales trāsumptiones contingit loqui ostendendo
aliquas trāsumptiones esse pueriles. Scda ibi. (S; qd
multū.) Tertia ibi. (Sunt autē hyperbole.) Dicit ergo: q̄
placide traiectiones. i. modeste trāsumptiones: vt habz
alia littera: metaphore sunt dicendę: vt puta: ad lumen
Jpopio. i. illum homines putatū fuisse esse calathū moroz**

rum. Nā quia ille Jpopius erat quid rubicundū: per quā-
dam trāsumptionē vocabat calathus moroz: moroz enīz
sunt fructus rubicundi. Deinde cum dicit.

**Sed q̄ multū valde. hoc autē vt hoc: et hoc
hyperbole locutione differēs: sicut Phylamō
subiugo pugnās cū Lorico. Putares at vtiqz
ipz Phylamōa esse pugnātē cū Lorico: sicut
ferra apij: siue plagatas tybias gerere: putaue-
rit autē nō tybias: sed ferra apij hre sic plagata.**

**Ostendit qualiter agendū sit: cum trāsumptio est mul-
tum differens: qz tunc ppter nimīā distantā non est ody
hoc esse hoc. sed hoc esse vt hoc: vt quasi hoc. ideo ait: q̄ si
hyperbole. id est trāsumptio sit valde multum locutiōe
differens: dicendū est q̄ hoc est vt hoc et hoc: qz si dicere-
mus: vt dixit ille: q̄ Phylamō erat pugnās subiugo cum
Lorico. Putares autē vtiqz ipsum Phylamona pugnātē
esse cū Lorico. De aliquo ergo dato q̄ bene pugnet: nō est
dicendū q̄ sit Phylamon pugnās cum Lorico. sed est vt
Phylamō sic pugnās. Sic etiā: qz quidā dicēs de quodaz
allo: cū deberet dicerē. Crura sūt apij: siue q̄ haberet plaga-
tas: et crispas tybias admodū apij: qz hoc nō dixit: sed sim-
pliciter protulit eū hre ferra. i. coronas apij nō putauerūt
aliqui eū habere ferra: vel loqui de tybys eius: sed putaue-
runt eum habere ferra apij sic plagata. id est sic ligata.**

**Sunt autē hyperbole pueriles. nimietatē enī
significāt: pp qd irati dicūt maxie. Neqz si mi-
bi tātā dederis arena quātus est i mari puluis
puellā nō traduco Agamenōis attride: neqz si
auree Veneris pulchritudinē equaueris: ope-
ram Palladis. Trunf autē maxime hoc attriti
rhetores: ppterea q̄ se indicere indecens.**

**Ostendit q̄ circa trāsumptiones opz p̄curare: qz aliq̄
hyperbole: et aliq̄ trāsumptiones sunt pueriles: qz signi-
ficant nimietatē. vnde irati maxime vtunf talibus trā-
sumptionibus: sicut quidā iratus dixit. Ego nō traducerē
neqz despōsare puellā Agamenonis Attridē. i. filiā illi ho-
minis. si dederis mihi tanta in auro et argento: quanta est
arena: et quātus est puluis in mari. Nec etiā eā despōsare
si equares pulchritudinē eius pulchritudini auree Vene-
ris. id est illius deę. Neqz hoc facerē: si opera illius puellę
essent opera Palladis. id est illius deę. Addit autē q̄ rbe-
tores quādo sunt attriti. i. q̄ per attritiōē et vexationem
sunt ad iram ducti: maxime vtunf talibus trāsumptioni-
bus. Et hoc ppterea indecens est se indicere. i. se enuncia-
re. id est appellare: quia cum se appellant: se victos asserūt
Magis enīz volunt rhetores recurrere ad trāsumptiōes
pueriles: et defendere se cum puerilibus eloquijs q̄ appel-
lare se: et vocare se victos.**

**Portet autē nō lateres: q̄ vnicuiqz
generi alia cōgruit elocutio. Non
enim eadem scripturalis: et agonis-
tica: neqz concionalis et iudicia-
lis. Ambo autē necesse: hoc quidē
enim eliminare. hoc autē non cogi-**

**conticere siquid velint tradere alijs. Qui qui-
dem patiuntur: qui nesciunt scribere.**

**Postqz phs egit de illo genere orationū: qd dicitur scri-
ptum: in parte ista determinat de eo genere: qd nominat
agonisticū. Et duo facit: quia primo distinguit agonisticū
Egi. sup. Rbeto. Aristo. 0 3**

Rhetori.

a scripto. Scdo determinat de colorib⁹: siue de ipsis decet⁹ tus agonisticis. id est ostendit: que reddunt oratione agonisticam decente & coloratam. Scda ibi. (Necessse autē trāsmutare.) Oratio autē agonistica & scripturalis quadrupliciter potest considerari. Primo s^m se. Scdo prout cōparatur ad negocia politica. Tertio put cōparatur ad vsus & exercitiū. Quarto put referē ad ornatus & decetias. Jō circa p^mū facit quatuor s^m q⁹ quadrupliciter distinguit illa genera orationū ad se invicē. Primo enī ostendit agonisticū differre a scripturali quātū ad negocia politica: qz ad aliud negociū est adaptabile vnū: & ad aliud est adaptabile aliud. Scdo ostendit ea differre s^m se. Tertio quātū ad vsū & exercitiū: qz aliqui sunt exercitati in scripturali: qui sunt ydiote in agonistico. Quarto quātū ad ornatus: & decetias: qz aliqua reddunt ornata & decetē locutione agonistica: que scripturalē reddūt abusiua. Secūda ibi. (Est autē elocutio.) Tertia ibi. (Et pparati.) Quarta ibi. (Et sepe idem.) Dicit ergo p^mo: q⁹ non opz latere: q⁹ vnicuiqz generi. i. vnicuiqz negotio politico: vel vnicuiqz generi negotioz politicorū congruit alia & alia locutio. Nō. n. est eadē locutio scripturalis & agonistica: nec est idē negociū politicū & concionale: & iudiciale: & qz agonisticū magis est adaptabile concionali: vbi magis sit inquisitio s^m apparētia: & scriptū est magis adaptabile iudiciali: qz ibi tractant magis negocia s^z veritatē. Differūt ergo scriptum & agonisticū vt comparant ad negocia politica. Et quia si vtrūqz adaptari potest cuiuslibz negotio politico: tū vnū est magis adaptabile aly. Addit autē: q⁹ opz scire ambo tā agonisticū q⁹ scriptū: vel tā concionale q⁹ iudiciale. Jdez subdit: q⁹ hoc. id est iudiciale est scire bene elinicare id est scire bene applaudere: & persuadere: vel vt habz alia littera. i. scire decetē probationē adducere. Hoc aut. i. concionale est non cogi p⁹tcere. i. conticescere & obmutescere. Et si aliqd velit aly tradere: qd quidē qui nesciunt scribere patiuntur a scientibus scribere. Nā qui nesciunt scribere: qui ignorant orthographias obmutescunt coram scientibus illas. (Deinde cum dicit.

Est autē elocutio scripturalis quidez: q⁹ diligētissima ē agonistica: aut q⁹ maxie hypocritica.

Dat differentia inter agonisticū & scriptum prout considerant s^m se. Et duo facit: qz p^mo facit qd dictū est. Secundo diuidit agonisticum. Scda ibi. (Vnius autē due.) Dicit ergo: q⁹ scripturalis elocutio differt ab agonistica: qz est diligentissima: cōsiderat enim sic. Nāz bec potissime considerat apparentia: & hypocresim. est enim maxima hypocrita: vel hypocritica. (Deinde cum dicit.

Vnius autē due spēs: bec quidē enī moralis. bec autē passionis illatina: ppter qd & hypocrite talia operū persequuntur: & poete tales adducunt. Aut luctiui velut Lbaremō: diligens enim sicut Legogrates & Licimus de numero dictamina facientium.

Diuidit agonisticū in duas partes dicēs: q⁹ huius. scz negocy agonisticū: due sunt spēs. Una est moralis. nā per gestus & hypocresim simulat se aliquis bonorū morūz. Alia spēs dicitur passionis: qd per gestus: & per simulationes: vt plurimū reddunt auditores passionati. Et inde est q⁹ hypocrite: qui maxime inuitunt gestibus: prosequuntur talia opera: qz ostendūt se bonorū morūz: & per suā hypocresim reddūt auditores passioatos. Et poete etiā sunt tales: quia & ipsi inuitunt gestibus: & representationibus. id autē: q⁹ poete adducunt. i. adducunt tāq⁹ luctiui. i. tanq⁹ luctatiui: siue tāq⁹ agonisticū: vt hz alia lra vt vt Lbaremō: siue le

Liber

gogrates: qui fuit diligens agonisticus: & Licimus: qui fuit de numero facientium dictamina & facientibus illa genera versuū agonistica. Prædicti enim poete fuerunt: & inebant eloquio hypocritico: & agonistico (Deinde cum dicit.

Et comparati qui qdēz scripturarū industriū videtur. Qui autēz locorū nō ditorum instructi ydiote tales in manibus.

Ponit tertiā differentia: & duo facit: qz p^mo facit qd dictum est. Scdo dat causas dicti. ibi. (Causa autē.) Dicit g⁹: q⁹ tertia d⁹ia est inter agonisticū & scriptū quātū ad vsus & exercitiū: alq⁹ enī exercitati in vno sunt idioe in alio. ideo autē: q⁹ illi qui sunt operati: & experti: & qui vident idū stry scripturarū: isti sunt: qui nō sunt instructi dictorū locorum: sed tales sunt ydiote in manibus: & in gestibus: & presentationibus. (Deinde cum dicit.

Causa autē quia in agone cōgruit: ppter qd & hypocritica remote hypocresis si faciētia suū opus: vident frivola: velut que inconiuncta.

Dat cām dicēs: q⁹ causa huius est: qz in agōe pgruit supple: qd in scripto non cōgruit. ppter qd hypocritica. Et eloquia si sint. i. remota hypocresis: non sūt faciētia suū opus id est sunt frustra: & non persuadētia: vident enim frivola. Et huius sunt eloquia incōiuncta: que ppter gestus videntur pulchra: & persuadent: & si proferent ab his: qui nesciūt facere boatus. i. gestus frivola apparebunt. (Deinde. c. d.

Et sepe idem dicere in scripturali recte probatur. In demonstratiua autē & rhetores dicitur: sunt enim hypocritica.

Dat quartā differentia sumptā penes ornātū. alius enim ornatum: & aliam decetia requirit agonisticū q⁹ scriptū. Nam sepe idem dicere est recte & iuste. Probat in negotio scripturarū s^m locutionē representationū rhetores vtrū tur: qz idem iterant sepe. Et hoc faciendo eorum eloquia sunt hypocritica. (Deinde cum dicit.

Necessse autem transmutare idem dictis: qd quidē quasi viam facit ei: qd est hypocresis fieri. Iste est: qui depredatus est nos. Iste est: q⁹ seduxit nos. Iste ē: q⁹ tadē pdere conatus fuit nos: velut & Philemō hypocritic⁹ faciebat. Vigerontemonea Anaxadrieli: quos dixit in Rhadamātē & Palamedes: & in prologo euseborū ipsum. Si enim aliquis talia non hypocritatierit: fit trabem portans.

Postq⁹ dedit differentia inter scriptū: & agonisticū ostēdit quō ornatus: & que decetie requirunt ad agonisticum eloquūz. Et duo facit s^m q⁹ tales duas decetias docet. Secūda ibi. (Et inconiuncta.) Dicit ergo: q⁹ si volumus elocutionē agonisticā facere decentem. necesse est idēz repetere pluries transmutādo & vertendo ipsum: qz hoc faciendū viā: vt fiat hypocresis. i. vt fiat locutio apparens: vt si dicere. iste depdatus est nos: iste seduxit nos. Iste ē qui tandē conatus est prodere nos. in omnibus enim his quasi idē repetit: sed sub alijs verbis. Et addit q⁹ sic faciebat Phylemon hypocriticus vigerontemonea. i. illos versus Alexadrinos: quos versus. i. illos versus dicebat & recitabat alterā Athis. i. illis gētibz. Et Palamedes. i. ille poeta tenuit talē modū. Et ego etiā tenui ipsum modū in prologo Euseborū. i. illarū gētiū: qz si in eloquio agonistico aliquis non hypocritatierit: & nō fecerit apparentēz decetie: fit trabē portans. i. reputat debet & grossus. (Dei. rē.

Et cōiuncta

Et inconiuncta eodem modo venerunt: occurrerunt deprecatus sum.

Assignat scđas decentiā: et duo facit: qz primo facit quod dictū est. Scđo qđ dixerat probat. ibi. (Necesse enim hypocrisim.) Dicit ergo: qz si locutio agonistica fuerit inconiuncta eodem modo: supra videt decens: et ornata: vt si dixerem: inimici venerunt: occurrerūt: ab eis deprecatus sum. Talis enim locutio est cōiuncta: quia a motu sunt inde cōiunctiones: tñ in agonistico eloquio b laudat. **(Dei. rē.)**

Necesse enim hypocrisim fieri: et non vnus dicentem eodem more et condicere.

Probat qđ dixerat: et tria facit s̄m qz tripl̄ hoc probat. Scđa ibi. (Adhuc autē bz propriū.) Tertia ibi. (Hoc aut vult facere.) Dicit ergo: qz si fiat locutio inconiuncta: necesse est fieri hypocrisim. i. necesse est eā apparere decētē. qz huius eloquiū contingit dicere eodem more. i. tali more: et tali bono qđ non videt vnū dicere. i. locutio inconiuncta quia in pronunciano requirit talē modū: qz videt multa dicere: ideo appet decens et appenter psuadet. **(Dei. rē.)**

Adhuc habet ppriū aliquid dicere que cōiuncta. Inequalia enī tēpore multa videntur dicta esse. Coniunctio enī vnū facit que multa. Quare si remoueat palā: qz e contrario erit qđ vnū multa: habz igitur incrementū. Veni disputari: ministrari multa: vident ostētarī: quecunqz dixit.

Adducit scđam probationē: qz oratio inconiuncta sit hypocrisim. Prima enī probatio sumebat ex tono: et accētū: que requirit locutio inconiuncta. Hoc aut sumitur ex ipsa coniunctione. Ideo ait: qz eloqa inconiuncta rōne ipsius cōiunctionis amate habet aliqd ppriū: et vident persuadere: quia in tēpore: put bz alia littera: videt multa dicta esse. Et est rō: qz cōiunctio coniungit: et multa facit videri vnū. Scđo si remoueat cōiunctio: cōtrario erit: qz vnus videbit multa. Amotio enī cōiunctionis habz incrementū. id est auget orōnē: et facit apparere: qz plura s̄nt dicta. vt in hoc exēplo: veni: ministrari: disputari. Multa enī vident esse dicta: vident enī ostentari. i. ostendī et apparere quecūqz dixit: quasi dicat: qz oia dicta ostendunt et apparent plura pp amotionē cōiunctionis. **(Deinde cū. d.)**

Hoc autē vult facere et Homerus. Nereus venit de Simia. Nereus splēdidus. Nereus q optimus: de quo enī sepe dictū est. necesse et sepe dicta eē. Sic igitur et sepe et multa vident. Quare augmentauit semel memoratus propter paralogismum: et memoriam fecit: qz posterius ipsius rationem faciens.

Ostendit hoc idē per dictū Homeri: qui sepe vtebat b̄ genere locutionis dicens: qz Homerus vult hoc facere: cū dixit. Nereus venit de Simia. i. d̄ p̄b̄ illis. Nereus splēdidus. Nereus qui optimus: de quo sepe dictū ē. Necesse est hoc sepe dictū esse de eo. Et si Nereus sepe notatus ē vident multa dicta eē de eo: quare Nereus s̄m veritates semel ē memoratus: sed augmentauit per paralogismum. Nam sepe ipsius nominās: paralogistice vsus est multa dicere de ipso: cum tamē vnū solum diceret. ideo subdit: qz memoriam fecit de ipso reiterādo nomē eius. Nunq̄ tamē posterius fecit nouā rationē de eo: qz s̄m veritatē vnū solum dixerat: sed ppter modū loquēdi multa dixisse videtur. **(Notandū autē: qz omnes istę p̄bationes ostēdūt**

qz inconiunctio facit ad decētiaz orationis agonistice: qz facit vnū apparere multa.

Concionalis quidem igitur locutio penitus assimilatur protrature vmbre. Quāto enī maior fuerit populus remotior itell̄s ē. Propter qđ que exquisita superficialia: et deteriora videntur in ambobus:

litigantiū autem diligentius.

Postq̄ p̄s determinauit de oibus locutionibus cōmunitate: qz in cōi determinauit tā de locutione agonistica qz scripta: in parte ista determinat de locutione sigillatiz circa vnū quodqz genus politicū: et qz negociorū politicorum tria sunt gr̄a. s̄. cōnacionalē: iudicialē: et exclamatiuū. id tria facit: qz p̄mo ostendit: que obseruāda sunt in ipsa: vt cōparatur ad exclamatiuū. Scđa ibi. (Adhuc magi.) Tertia ibi (Exclamatiua quidē.) Dicit ergo: qz concionalis locutio penitus assimilatur protrature vmbre. Sufficit enī qz talis locutio in superficie habeat aliquā apparentiā. Nō est aut curandū qualis sit in pfundo. Nā ille qui concionalē loquitur populo et multis: quāto populus fuerit maior: tanto intellectus est remotior: ppter qđ in talibus q̄ sunt exquisita: sunt superficialia. Sic etiā in iudicando nō requirit valde subtiliter exquisita: in ambobus enī. sc̄lz in concione: et in iudicio: que sunt valde exquisita: sūt deteriora: tamē negociorū litigantiū diligentius est qz concionale. Tota enim rhetorica circa quedā grossa et materialia versatur. Nihil enim aliud videt esse rhetorica: nisi quedā grossa dialectica: ideo omne negocium: circa quod versat̄ rhetoris: simpl̄ et absolute grossum est. Cōparatiue tamen pōt dici diligēs re^o concionalis: qđ ē grossius. **(Deinde. c. d.)**

Et adhuc magis que vni iudici. Ad minimum enim est in rhetoriciis.

Specialiter determinat de locutione: vt cōparat ad iudicialē negociū. Et duo facit: qz p̄mo ostendit talē locutionem esse diligentiorē in concionali. Scđo ex hoc cōcludit qz aliqui sunt boni in vno negociio: qui nō sunt boni in alio ibi. (Propter qđ nō id.) Circa p̄mū tria facit: s̄m qz tripliciter probat propositū. Scđa ibi. (Cōspicabile autem magis.) Tertia ibi. (Et lixa abest.) Dicit ergo: qz adhuc ratione p̄bati pōt iudicialē esse magis exquisitiū qz cōnacionalē: qz in iudicio est iudex vnus: vnus est enī qui causas audit: sed in concionali est iudex totus populus: sed q̄ dicunt vni iudici: debent esse magis exquisita qz que d̄nt multis: cū vulgus cōiter a rōne deficiat: ideo iudicialē eloquiū debz dici exquisitiū concionali: ideo addit: qz cōnacionalē negociū est minimū rhetoriciis. i. minimū habz de p̄suasione exquisita rhetorica. Nam respectu iudicialis concionalis modicū bz de exquisitōne. **(Deinde cū dicit.**

Cōspicabile autē magis qđ propriū negociū qz alienum.

Adducit scđas probationē ad ostendendū iudicialē eē exquisitiū concionali. Nā causa et iudicius est de p̄prio cōcio vero est de cōi: nā negociū concionale potissimū videtur versari circa bona respicientia ciuitatē. Totū iudicialē vero videtur respicere p̄p̄ia bona ciuiam s̄m qz aliqui duo ciues versant̄ sub tertio iudice: et cōmune bonū quasi reputatur alienū respectu boni p̄p̄ij. Inde est ergo qz iudicialē est exquisitiū concionali: quia qđ est propriū est magis cōspicabile: et exquisitiū vō: qđ est alienū: nō est ita cōspicabile: nec ita exquisitiū. **(Deinde cum dicit.**

Et lixa abest. Quare paruum iudiciū.

Rbetori.

Conit tertiã raronẽ. Nã in populo vt plurimũ ẽ tumultus: r tria: ideo quẽ p̃ponunt multis: audũnt in maiori tumultu: r in maiori lite q̃ p̃posita vni: ideo in iudiciali sunt proponenda magis exquisita: qz ibi tumultus abest: quare iudiciũ ibi est magis purum. **C**Deinde cũ dicit.

Propter quod non id. imo quidẽ in omnib⁹ bis p̃bant rbetores. Sed vbi plurimũ hypo-cripbeos: his minimũ examinatiõis est. Hoc autem vbi vocis: r maxime vbi magne.

Concludit aliquos esse bonos r probatos in negotio concionali: qui non approbantur in iudiciali: r eõuerso. ideo ait: qz non ydez rbetores comprobant. i. approbant in oib⁹ his negocijs. s. in concionali: vbi plurimũ est inter hypocripbeos. i. vbi plus valent gestus r boatus: sibi minime habet locus exaiatio: r hoc contingit in negotio concionali: vbi voces sunt multe r potissimẽ: siue maxime hoc contingit: si voces sint ibi magne: quia tunc p̃pter tumultus nulla percipit ratio. **C**Deinde cum dicit.

Et exclamatiua quidẽ igit̃ elocutio maxime scripturalis: opus enĩ ipsius legere. Secũda autem iudicialis.

Ceterminat de exclamatiua locutione. Exclamatiua at̃ locutio dupl̃r p̃t. p̃poni populo: scripta. s. r non scripta: cõtingit enĩ aliqñ aliqñ laudare r vituperare aliũ legendo bulus laudes r vituperia: aliqñ hoc contingit absqz lectura. Ideo duo facit: qz p̃mo docet cõditiones: que requiruntur ad locutionẽ exclamatiua scriptã. Scõbo quẽdã documenta generalr respicientia cõez locutionẽ exclamatiua: tã scriptã q̃ nõ scriptã. Scõbo ibi. (Simul at̃ elocutionẽ.) Dicit ergo: qz exclamatiua locutio: r maxime si sit scripturalis: si sit scripta duplex est op⁹ ipsi⁹. p̃mo enĩ ṽz legi. i. ṽz p̃poni p̃plo. Scõbo ṽz iudicari. i. ṽz exponi. **C**Deide. c. d.

Simul autem elocutionẽ diuidi qd̃ delectabile esse oportet: r magnificaz superfluũ quidẽ magis q̃ temperatã r liberalem: r si qua alia moralis virtus.

Assignat quãdã cõditiones gñaliter respicientes locutionẽ exclamatiua tã scriptã q̃ nõ scriptã. Et duo facit: qz p̃mo facit qd̃ dictũ est. Scõbo qd̃ dixerat manifestat. ibi. (Delectabile aut̃.) Dicit ergo: qz simul cũ dictis conditionibus: que requirunt ad locutionẽ exclamatiua scriptã sunt alie cõditiones respicientes gñaliter oẽm tales locutiones. Diuidi. i. p̃stari r distinguĩ opz enĩ eam punctatiz r distincte p̃ferre: r est ratio: qz opz talẽ locutionẽ delectabile esse: non autez esset delectabilis: nisi distincte p̃ferat. Alia aut̃ cõditio: que requirit̃ generalr ad talẽ locutionẽ est: qz debz eẽ tẽperata: r liberalis. i. r media nõ magnificã: nec deiecta. Liberale enĩ est mediũ iter prodigũ r auarũ: siue iter magnificũ r deiectũ. Nã magis est superfluũ talẽ locutionẽ esse magnificã q̃ tẽperatã r liberalem: r sicut in tali locutione requirit̃ tẽperamentuz: r superfluit magnificẽtia: ita requirit̃ ibi ois alia virtus. s. ois alia conditio: que est illius virtutis: qd̃ p̃t facere apparere locutionẽ esse moralẽ. Laus vero r vituperiũ: que finalr itendũtur in exclamatiua: ad mores p̃inẽt. Deinde cum dicit.

Delectabile autem esse facient. videlicz: que dicta sunt. Si quidez recte diffinita est virtus elocutionis.

Manifestat que dixerat: r tria facit: qz p̃mo manifestat quõ hz esse locutio delectabilis. Scõbo ostendit quõ habz esse decens: r temperata. Tertio assignat quãdã conditio-

Liber

nes respiciẽtes vtrãqz. Scõbo ibi. (Cuius enĩ gratia.) Tertio ibi. (Que dicta sunt facient.) Dicit ergo: qz si recte superius circa p̃ncipiũ huius tertij diffinita est virtus elocutionis. ṽz. qz debz eẽ clara r manifesta: ca que dicta sunt. scz punctatio r distinctio: siue diuisio facient locutionẽ eẽ delectabilem. **C**Deinde cum dicit.

Cuius enĩ grã opz planã r non humilem: sed decentẽ. Si enim nugatio fiat non planã: neqz si breuiata. Sed palã quia mediũ p̃gruit r id quod est esse delectabile.

Ostendit qd̃ facit locutionẽ esse decentẽ r tẽperatã dicẽs: cui⁹ grã opz locutionẽ esse planã: r nõ magnificã: nec etiã humilẽ. s. deiectã: sed decentẽ. Et ostendit. qz mediũ est id: cuius grã locutio est decẽs. Nã si sit ibi nugatio: r si sit ibi superfluũ: locutio nõ erit plana: sic etiã si erit abbreviata: locutio nõ esset plana: neqz decens. Palã ergo qz mediũ cõgruit. Cõuenit enĩ locutionẽ esse mediã inter superfluũ r abbreviatũ: r si locutio erit medio modo se bñs: erit in ea qd̃ contingit esse delectabile. **C**Deinde cum dicit.

Que dicta sunt facient si bene misceantur qd̃ consuetum r extraneum: r ritibus: r persuasibilitas ex decenti.

Assignat quẽdã: que respiciunt vtrũqz. s. delectationem: r decentiã dicens: tunc sicut in locutione: que dicta sunt. i. tunc erunt in ea delectatio: r decentia: si bene misceantur extraneũ r consuetũ. Nã cũ homo bene miscet dictiones extraneas cũ dictionibus cõsuetis: reddit locutionẽ decẽtẽ r delectabilem. Sic etiã si mō decenti in locutione sit ritibus. s. ornatus: r persuasibilitas: erit etiã locutio decens: r delectabilis. **C**Deinde cum dicit.

De locutione quidez igitur dictũ est: r cõter de oibus: r sigillatim circa vnũ quodqz gen⁹.

Epilogat qd̃ dictũ est de locutione. Et qz dictum est de oĩ locutione tã de scripta q̃ de nõ scripta: r dictũ est sigillatiz de locutione: put̃ p̃pat ad vnũ quodqz negociorũ politicoz

Eliquũ at̃ de ordinatione dicere.

Postqz p̃hs docuit sumere p̃suasibilia circa vnũ quodqz genus negociorũ politicoz: r docuit de talib⁹ p̃suasionib⁹ orones formare. In p̃te ista docet orones formatas ordinare. Hęc. n. tria p̃plet negociũ rhetoricũ: r qz p̃mo duo sũt expedita: qz oñsum est

q̃r sumẽde sũt p̃suasibiles: r oñsum est q̃les de eis sũt orones formade. Restat g̃ p̃sequi tertius. ṽz. scire ordinare p̃tes oronis formade. Duo ergo facit: qz p̃mo cõtinuat se ad dicẽda. Scõbo exequit̃ de intẽto. ibi. (Sũt at̃ oronia.) Dicit ergo: qz expedito qualr sit dicẽda p̃suasio: r qualiter de eo est ratio formada. reliquũ est dicere de ipsa ordinatione orationum. **C**Deinde cum dicit.

Sũt aut̃ oronis due partes. Necessariũ enĩ negociũ dicere: de quo r hoc demonstrare.

Exequit̃ de intẽto: r quia non possumus scire ordinare aliq̃ totuz: nisi cognoscamus partes eius. ideo duo facit: quia primo ostẽdit quot sunt partes orationis rhetoricẽ: r sũnt ordinẽ earũ adinuices. Scõbo determinat specialit̃er de vnaquaqz earũ partiũ. ibi. (Prognũ quidez.) Ad euidẽtiam autem dicendorũ notandũ: qz oratio nõ h̃c sumit̃ s̃m qz dicit clausulã vnã vel cõstructionẽ vnã put̃ videtur grãmaticus de oratione loqui: sed quia rhetoris est orare: siue perorare: ofo apud rhetoricũ sumit̃ q̃ bimo: logiã nominis ab orando. i. a perorando. Totus quoqz ille sermo: r totum illud eloquium: per quod rhetor suam perorationẽ

perorationem complet. vna oratio dici potest: qz est vna peroratio. Huius autē perorationis: siue huius orationis: duo sunt genera partium: quia quedā faciūt ad esse: qdaz ad bene esse: siue quedā sunt de necessitate orōnis rhetorice: quedā autē non sunt oīno de necessitate rhetorice: s; magis de pgruitate. Nec debemus eis vri in oibus orationibus rhetoricis: sed in aliquibus partibus. Partes autē essentielles: que sunt de necessitate cuiuslibet oratiōis rhetorice sunt due: narratio: et p̄suasio. Dem. n. oratē o; nar rare suū p̄positū: et p̄suadere: vt possit assignare fidē in auditoze: vt assentiat dī: q̄ p̄posuit. Partes autē q̄ nō sunt de necessitate oīum orōnū rhetorice: sed sunt de congruitate aliquaz sunt et due: p̄mīum: et epillogus: p̄pter quod oratio rhetorica ad minus bz h̄re duas pres: v; narratio nē et p̄suasionez. Ad plus autē pōt h̄re quatuor: v; p̄dictas duas: et p̄mīum: et epillogum. Pōt ḡ pars prima diuidi in pres duas: qz p̄mo determinat de p̄tibus essentialib; orōnis. Secūdo p̄dictis p̄tibus essentialibus: et q̄ sunt de necessitate cuiuslibet orōnis. addit pres alias: q̄ sunt magis de congruitate q̄ de necessitate. Sc̄da ibi. (Proemius). Circa p̄mū duo facit: qz p̄mo facit qd̄ dictū est. Secundo ex hoc derisoriam dicit esse opinionē quorūdā ibi. (Nūc autem diuidunt.) Circa p̄mū tria facit: qz p̄mo dicit bz partes orōnis esse necessarias et essentielles. Secundo dicit eas esse cōnexas. Tertio qz rhetorica est assecutiua dyalectice: reducit hunc modū rhetoricum in modum dyalectici. Sc̄da ibi. (Propter qd̄ eū.) Tertia ibi. (Nō rū aut.) Dicit ḡ qz partes orationis sunt due: narratio: et p̄suasio. et bz partes sunt essentielles et necessarie: qz volēte porare necessariū est dicere: de quo est negociū q̄tū ad narrationē: et demonstrare q̄tū ad p̄suasione. Deinde.

Propter quod eum qui dicit non demonstrare aut demonstrare eum: qui dixit: impossibile. Etenim qui demonstrat aliquid demonstrat: et p̄dicens gr̄a demonstrationis p̄dicat.

Ostendit huiusmodi partes non solum esse necessarias: sed etiam esse connexas: qz eum qui dixit non demonstrare: aut demonstrare eum: qui non dixit: non est possibile. ergo qui dicit: vel qui narrat: vel non perorat: vel opz eum persuadere: et demonstrare: que dixit. Narrationi ergo annexa est p̄suasio: si etiaz p̄suasōi annexa est narratio: qz nullus demonstrat: nec persuadet: nisi prius p̄posuit et narrauit: que demonstrare oportet. Ideo subdit: qz qui demonstrat: non persuadet: nisi prius proposuerit: et narrauit qd̄ demonstrare o; . Itē subdit: qz demonstrat aliquid demonstrat: qz demonstrat: quod prius narrauit: sic et p̄dicens. i. p̄narrans gratia demonstrationis p̄dixit. P̄dicere ergo due partes. s. dicitio: et demonstratio: suppositus: et p̄suasio sunt necessarie orationi: et non sunt abinuicem separandę. Deinde cum dicit.

Boz aut hoc qd̄ p̄positū ē. becaut p̄suasio. Quemadmodū vtiq; si quis diuidat in dyalecticiis. Qz hoc qd̄ ē p̄blema. becaut dem̄ratio.

Reducit hunc modum rhetoricum in modum dyalectici. Nam harum partium rhetoricarum: quarum vna vocatur p̄positum: siue narratio. et alia p̄suasio ē similibus diuisio: sicut si aliqua diuideret in dyalecticiis: qz bz qd̄ est problema. becaut dem̄ratio. Deinde cum dicit.

Hic aut qdā diuidunt risibiliter. Narratio enim iudicialis orationis solius est. Exclamatiue autem: et concionalis quomodo contingit esse qualem dicunt.

Ostendit opinionem quorundam derisoriam esse. Dicebant enim quidam: qz narratio solum pertinebat ad orationem iudicalem: quod dupliciter intelligi potest. P̄mo qz ly solum excludit alia negocia politica: vt sit sensus: qz exclamatiua et iudicialis non vtitur narratione. Secundo qz ly solum potest excludere alias partes orationis rhetorice: vt sit sensus. Narratio solū p̄tinet ad iudiciale. i. alię pres: vt epillogus: et dem̄ratio: et bz nō p̄tinent ad iudiciale. Ideo duo facit: qz p̄mo excludit p̄mū modū. Secundo secundū. Sc̄da ibi. (Aut que aduersario.) Dicit ergo: qz quidam derisorie diuidunt dicentes: qz narratio est solius orationis iudicialis et exclamatiue: quod falsum est: qz cum narratio sit essentialis pars orationis rhetorice: opz tam concionatozem q̄ exclamatozem vri nar rande: cū de talibus se intromittit rhetor. Deinde. c. d.

Aut que ad aduersarium: aut epillogum de monstrarium. Ostendit narrationē non esse solum iudicialis: ita qz ly soluz excludat alias partes orōnis rhetorice: qz tūc ad aduersarium non diceremus epillogum: aut demonstratiuū quod falsum est: qz tam epillogus q̄ dem̄ratio ad aduersarium p̄tinent. Sic dem̄ratio: siue p̄suasio p̄tinet ad eum de necessitate: epillogus vero magis ex pgruitate. Deinde cum dicit.

Proemium autem: et e contra cōparatio: et replicatio in concionibus tunc fiunt: quando p̄dicitio fuerit. Et. n. accusatio et d̄fensio sepe.

Determinat de partibus orōnis: que faciunt ad bñ esse: siue que sunt de congruitate orōnis rhetorice: non omnibus sed aliquoz. Et tria facit: qz p̄mo enumerat partes illas. Secūdo ostendit nō omnes partes esse necessarias. Tertio cōcludit numerum partium orationis rhetorice. Sc̄da ibi. (Sed non.) Tertia ibi. (Necessarie igitur.) Dicit ergo: qz p̄mīū et cōparatio: et replicatio nō sunt necessarie partes orōnis rhetorice: qz in p̄tibus: et in alijs negocijs rhetorice nō semp fiunt: sed tūc fiunt q̄ dicitio fuerit. Nō ḡ sunt pres essentielles et necessarie: sic et i negotio iudiciali sepe et semp bz ibi fieri accusatio et d̄fensio: sed non de liberatio: siue p̄sultatio: vt bz alia s̄ra. Appellat autē illd̄ cōsultatio ipsa cōparatio. Quid autē sit cōparatio itati patebit. Nō ḡ cōparatio ē eēntialis ps. Deinde cum dicit.

Sed non iudicialis omnibus: vt puta: si parua oratio: aut negociū facile memorabile. accidit enim a longitudine a memoria auferri.

Probat p̄dictas pres nō eē eēntiales negotio rhetorico. Et itē dicit talē rōnē. Inter cetera negocia: de qbus intēdit rhetor. iudiciale magis vri p̄dictis p̄tib;: s; nō oīs orō iudicialis vri semp oib; p̄dictis p̄tib;. ḡ nō oēs p̄dicere pres sunt necēe orōni rhetorice. Hoc ē ḡ qd̄ ait: qz neq; iudicialis vri oib; p̄tib; p̄dictis: vt puta: si talis orō sit parua: aut si negociū facile ē memorabile. tūc nō ē vtēdū epillogo. nā epillogus iō fit: vt reducant ad memoriā: q̄ dca sunt. Et qz accidit a longitudine. i. p̄p̄ longitudinez auferri a memoria: qz lōga nō bñ memoramur: iō q̄z orō nō idiget epillogo qz lōga solū: sic et p̄mīo nō indiget q̄z orō: qz si facile comprehēdi p̄t p̄ponēdo nō egeamus p̄mīo: cuz quo habeat p̄cognitio de dicendis. Deinde cum dicit.

Necessarie igitur partes p̄positum et p̄suasio: proprie. n. hoc. Que aut plurime p̄mīum: p̄positū: p̄suasio: et epillogus.

Assignat numerum partium rhetorice: qz maior numerus partium p̄dictaz est quaternarius: et minor est binari.

Duo igitur facit: primo facit quod dicitur est. Secundo remouet quod dicitur cauillationem seu ridet cuidam tacite quod non ibi. (Quae enim aduersarium.) Dicit igitur partes necessarias orationis rhetorice proprie sunt duae, propositus: et persuasio, propter quod oratio rhetorica ad minus habet duas partes, ad plus autem habet quatuor, permissum, propositum, persuasionem, et epillogum. Aduertendum autem: quod in numerando has partes innuit eorum ordinem, quod cum oratio constat ex duabus partibus: solum prima pars orationis est propositum, et secunda persuasio. Tunc autem constat ex quatuor: tunc etiam habent ordinem: ut describitur in textu. Deinde cum dicit.

Quae enim ad aduersarium de persuasionibus sunt: et contra comparati argumentationum suorum. Quare pars quedam persuasionum. Enumerat, n. aliquid: qui facit hoc, sed non permissum: neque epillogus: sed recordatur.

Respondet cuidam tacite questionem. Dixerat, n. partes orationis esse permissum contra comparationem: et replicationem: propositum: persuasionem: et epillogum, propterea videtur esse orationis rhetorice sex partes non quatuor. Tria ergo facit: quod primo reducit contra comparationem et replicationem ad persuasionem: ostendens ea non proprie ponere in numerum cum persuasionem, propter quod non sunt sex partes orationis rhetorice: sed quatuor. Secundo ostendit quod sit persuasio: quae est una essentialis pars orationis rhetorice: quae habet plures partes: plura conexa. Sic et narratio: quae est alia pars essentialis: plures partes: et plura nexa habere potest. Tertio ostendit: quod talibus differentibus: et talibus distinctionibus: si non habent propria nomina: sunt eis nomina imponenda. Secunda ibi. (Erit igitur.) Tertia ibi. (Quae autem species.) Dicit igitur: quod ipsa replicatio: quae est ad aduersarium: i. circa aduersarium: et contra comparatio sunt de persuasionibus: i. pertinent ad persuasiones. Est, n. ratio comparatio quae replicatio: quaedam replicatio suorum argumentorum: sive suorum persuasionum: quare talia sunt quaedam pars persuasionum. Nam qui facit hoc: i. qui contra comparat: vel replicat, aliquid demonstrat: vel persuadet. Ille, n. qui replicat dicta: vel comparat sua dicta dictis eius: hoc ideo facit: ut magis persuadeat: propter quod contra comparatio et replicatio non ponunt in numerum cum persuasionem: sed non est sic de permissum et epillogo. Nam et si aliqua huic persuasioni deseruiant: principaliter tamen haec sunt propter recordationem: non propter persuasionem. Deinde cum dicit.

Erit igitur si quis diuidat talia: quod quidem faciebat: qui circa Theodorum narratio: et altera insuper narratio: et prenarratio: et elencus: et post elencus.

Declarat quod sicut persuasio habet quaedam annexa: sic narratio annexa habere potest. Ideo ait, quod si quis talia diuidat: ita continget de eo: sicut contingebat de illo poeta: qui circa Theodorum, i. contra illum: videlicet faciebat suam poesim. Dicebat, n. ille poeta in narratione quaedam annexa. Distinguebat, n. propositum in tres partes, sive in narrationem: post narrationem: et per narrationem: sic et persuasio potest distingui in suas partes: in elencum: post elencum: et supra elencum. Ipsa, n. persuasio potest appellari elencus, i. per batio. Replicatio autem potest appellari pelencus, et contra comparatio post elencum: ita quod pelencus: et post elencum sunt annexa persuasioni: sicut etiam supernarratio: et per narratio sunt annexa narrationi. Deinde cum dicit.

Oporet autem speciale aliquod dicentem differenciam: et nomen aliquod ponere. Si autem non: sit inane et delirium: velut Licimus facit in arte: ypochochism: id est postcaudationem

noians: et apoplanesium. i. seductiones et ramos. Dicit quod quod diuidimus aliquid per suas orationes: orationes eis imponere nomina: sicut annexis narrationi et persuasioni nomina imponimus. Hoc est ergo quod ait quod dicentem aliquod orationem speciale operis aliquod nomen imponere illi orationem: quod si hoc non fiat: totum erit inane et delirium. Sicut, n. faciebat Licimus in arte sua: quod omnibus adaptabat propria nomina. Nam postcaudationem noiebat ypochochism: i. seductionem et ramos. nam id vnde causabat seductio: et ramus, i. videlicet ille: per quas seductio fiebat. hoc totum appellabat yno nomine. vocabat enim ipsum apoplanesium.

Roemium quidem igitur est principium orationis: sicut in poesi prologus: et in fistulatione prelium. Omnia enim haec principia sunt: et velut praeparatio ad sequens.

Postquam per haec ostendit quod sunt esse partes orationis: et innuit quem ordinem habent ille partes adiuuantes. Dic in parte ista determinat de vnaquaque illarum partium proordinem. Et quod haec partes sunt quatuor: quod quatuor facit: quod primo determinat de permissum. Secundo de narratione. Tertio de persuasionem. Quarto de epillogo. Secunda pars ibi. (Narratio autem in exclamatiuis.) Tertia ibi. (Persuasiones autem.) Circa primum duo facit: quod primo distinguit quid est permissum. Secundo ostendit quomodo est vtendum ad quodlibet negocium politicum. Secunda ibi. (Quod quidem igitur.) Dicit ergo: quod permissum est orationis principium: quod exponit permissum: quod ita se habet permissum in oratione rhetorica: sicut se habet prologus in poesi: et prelium in fistulatione. Nam omnia haec sunt quaedam principia: et quaedam praeparatio respectu sequentium. Describentes, n. poemata permissum prologum: propter quod facilius credimus poematibus sequentibus. Sic et isti ludatores et fistulatores antequam suos ludos seriatim exerceant: permittunt quoddam prelium, quod est quaedam gustatio ludorum sequentium: sic permissum est quaedam praeparatio rhetorica ad ea: quae dicenda sunt in oratione rhetorica. Deinde, c. d.

Quod quidem igitur prelium est simile proemio exclamatiuorum. Etenim fistulatores quodcumque bene habent fistulare: hoc cum prelium fuerint prosequuntur seriose. Sin exclamatiuis orationibus oportet ita describere quodcumque voluerit: mox cum dixerit: postquam et contingere. Quod quidem omnes faciunt.

Ostendit quomodo vtendum est proemio in negociis politicis quod non possumus scire quomodo vtendum sit aliquo in aliquibus negociis: nisi sciuerimus illud esse adaptabile ad negocia illa. Ideo duo facit: quod primo ostendit proemium esse adaptabile ad quodlibet negotium politicum. Secundo declarat quomodo vtendum sit proemio in quolibet tali negotio. Secunda ibi. (Quae autem iudicialis.) Circa primum tria facit: sive quod triplex est negotium. Primo, n. docet proemium esse adaptabile ad negotium exclamatiuum. Secundo ad liberatiuum. Tertio ad iudiciale. Secunda ibi. (Et si a proemio.) Tertia ibi. (Adhuc autem ex iudicialibus.) Circa primum duo facit: quod primo ostendit proemium esse adaptabile negotio exclamatiui. et ait: quod si adaptare proemium tali negotio: orationem incipere a laude vel vituperio ibi. (Dicitur autem.) Nota autem quod exclamatores quod potissime assimilantur fistulatores: quod tales suas caritilas laudat: vel vituperium aliorum faciunt. Hoc videri dicamus: quod circa primum tria facit: quod primo ex prelium fistulationis docet adaptare proemium ad negotium exclamatiuum. Secundo adducit quoddam exemplum ad propositum. Tertio circa praeparata

pretacta assignat quoddam documētum. Scda ibi. (Exē plū illud.) Tertīa ibi. (Simul aut.) (Dicit ḡ primo: q̄ pludium in fistulatione est simile p̄mio exclamationū. Nā boni fistulatores quicquid bene volunt fistulare: hoc primo pludiant: et cum p̄cludauerūt illud: et fecerūt quēdam introitum ad ludum suum: postea ludos suos serio se p̄sequuntur. Sic et in orationibus exclamationis oportet ista describere: q̄ quicquid declamator laudare voluerit: opz sūmatim in p̄mio illud includere: ita q̄ p̄mium sit quēdam p̄uiatio ad sequentia: et aliquo modo virtualiter claudant ea: sic et p̄uiatio claudit ea: respectu quoꝝ est p̄uiatio. Et cum tale p̄m̄ium dixerit: opz p̄sequi et p̄iūgere: et seriatim describere laudes et vituperia dicēda: et hunc modū tenent omnes exclamationes. Omnes. n. volentes bene exclamare sic faciunt. (Deinde cum dicit.

Exemplū illud Ipscricatis Helene p̄m̄iū.
Nihil. n. domesticū existit litigiosū et Heleni.

Adducit quoddam exemplum ad p̄positū: et huius exē plū est p̄m̄iū: q̄d Ipscricates fecit de Helene. Ipscricates volēs cōmēdare Helenē de benignitate p̄m̄iū hoc quasi pludū: q̄ nihil domesticum. i. nihil cōc existit litigiosū et Heleni. In hoc ḡ p̄mio plūbaē quicquid laudis p̄t dici de Helene q̄tū ad benignitatē. Nā recedere ab oppositū est quoddam p̄ncipiū accessus cuiuslibet ad p̄positum. ergo recedere a litigio ē quoddā p̄ncipiū: vt videtur de accessu ad benignitatem. (Deinde cum dicit.

Simul autem si digredias congruit non totā orationem similis speciei esse.

Dat quoddam documētum contra p̄tacta. Nam p̄m̄ium est quēdam digressio. omne. n. q̄d non est pars cēntialis sermonis quēdam digressio dici p̄t. Si aut digressio d̄ esse cōis et decens: in eo quodāmodo p̄tinetur tota oratio: in qua seriose tradit q̄d in p̄mio p̄cuiabat. Talis aut oratio non d̄ esse similis speciei: q̄ in modo loquēdi d̄ d̄ differre. p̄positum: et p̄mio: et dictionibus. q̄bus vsū sumus in p̄mio: non debemus vt in narratione. Vituperatur enim perorator: nisi vltra q̄ deceat: easdem dictiones repetit. (Deinde cum dicit.

Sicuntur autem que exclamationum p̄omia ex laude: aut vituperio: velut Sogias q̄dem in oratione olympica a multis vult admirari. O viri Elienes: laudat: Ipscricates autem vituperat: q̄ corporum quidem virtutes donis honorauerunt. His autem qui bene sapiūt nullum p̄m̄ium fecerunt.

Ostendit q̄ si p̄m̄ium adaptatur negocio exclamationis: d̄ incipere a laude: vel vituperio. Ideo ait: q̄ illa dicitur esse p̄m̄ia exclamationum: que sunt ex laude et vituperio: sicut Sogias. i. sicut ille poeta in oratione olympica. i. in oratione: quam fecit de ludo olympico volēs admirari a multis ait. O viri Elienes: supple: vituperabiles estis. Nam aliquis applaudens vobis laudat vestras introductas solemnitates: et cōmēdat vestros ludos. Ipscricates t̄i et homines sapientes eos vituperant: in olympio enim. i. in illo monte: vbi fiebant tales ludi: p̄miabant habentes bene dispositum corpus: q̄ tales obtinebant. Vituperandi ḡ erant Elienes: et vniuersaliter gentes ille: q̄ virtutes corporum donis honorificauerunt. His aut: qui bene sapiunt: nullum p̄m̄ium fecerunt. Solliciti enim erāt quomodo honorarentur b̄i ludentes. (Deinde cū dicit.

Et si a consilio: puta: quia oportet bonos honorare. propter quod et ipse Aristides laudat

tales: qui neq̄ complacent: neq̄ plani sunt: s̄ quicquid boni existētes immanifesti sunt: vt Alexander: qui Periam. iste enim consulit.

Ostendit quomodo p̄m̄ium est adaptabile negocio deliberatiuo. Nam tale negocium circa consilia consistit. ideo si a consilio incipit p̄m̄ium: p̄tinebit ad negociū deliberatiuum: vt puta: q̄ opz bonos consiliatores bono rare: et ostendit qui sunt boni consiliatores. Nā illi sunt boni: quos Aristides laudat. Dicebat. n. Aristides: q̄ consilia tores boni non debent placere: nec debent esse plani. si. n. consiliator non consulit vera: sed placētia: malus ē. Rursus si est planus. i. si est manifestus et p̄palat: et manifestat p̄siliū: et malus ē. Id subdit. q̄ illi b̄i p̄siliū q̄cūq̄ boni existēs immanifesti sunt. i. nō p̄palāt p̄silia: sicut Alexander q̄ laudabat p̄silia Periam. dicebat. n. de eo. Iste ē q̄ p̄silit. q̄. d. nullū p̄siliū est tātū p̄piciandū q̄ istius. Sigs. n. vel ter in aliquo p̄silio p̄cionari: bonū p̄m̄ium eēt: q̄ cōsiliator bonus nō d̄ esse placēs: neq̄ planus: s̄ d̄ esse verus et occultus: et sup̄ b̄ viterius suū fundaret p̄monē. (Deinde.

Adhuc autem ex iudicialibus p̄m̄iis. Hoc autem ex his: que ad auditorem: si de inopinato fit sermo: aut d̄ difficili: aut de tumultuoso multū: vt veniam habeat: velut Chorillus.

Ondit p̄m̄iū eē adaptabile iudicialibus. Et duo facit: q̄ primo facit q̄d dicit est. Scdo epillogat circa determinata. Scda ibi. (Nūc aut q̄ oia.) (Dicit ḡ: q̄ tūc est ex iudicialibus p̄m̄iis. i. tūc in oratione p̄mittit iudiciale p̄m̄iū: q̄n̄ est ex oibus: que sunt ad auditore: p̄m̄iū. n. q̄tūz p̄tinet ad iudiciale magis spectat ad defendentē q̄ ad accusantē. Iudiciū. n. vertit inter accusantē et defendentes. Accusans. n. d̄ vt i epillogo: et defendens d̄ vt i p̄mio. iō p̄m̄iū iudiciale d̄ eē ad auditore. i. apud iudicē: qui est eius auditor: q̄d tripl̄ p̄tingit. p̄mo si per oronē ostēdit id eē inopinatū: q̄ si ex inopinato: et p̄ter intentionē aliquis fore facit: vt excusandus. Scdo si ostēdit eē difficile: q̄ difficultia nō attingimus: ipsa ipotētia nos excusat. Tertio si ostēdit istud esse tumultuosum multis: q̄ sunt de eo diuerse opinionēs: iō est q̄dā lis: et q̄dā litigū iter multos: q̄ ali q̄ dicit: id eē bonū. aliq̄ vō malū. iō in talibus hō mereē veniam excusando se p̄ ignoratiā: q̄ nō credebatur illū eē malū. Sic. n. Typillus chorillus faciebat: q̄ voluit vt h̄ret veniam de cōmissis: vel excusaret se: q̄ p̄ter intentionē suaz sc̄m̄ erat vel p̄ ipotētiā: vel ignoratiā. (Deinde cū dicit.

Nunc autem quādo oia donata sunt. P̄omia quidem igitur sunt exclamationum orationum ex his: ex laude et vituperio: ex adhortatione: ex reuocatiōe: ex his: que ad auditore: oportet autem extranea: aut domestica eē: que sunt introductoria orationum.

Epillogat circa determinata dicens: q̄ oia sunt donata. i. oia p̄omia sunt diuisa: vt sonat alia l̄ra: vel sunt disticte attributa: q̄ p̄omia exclamationum oronū: sicut ex laude et vitupio. P̄omia ex adhortatione sunt ex reuocatiōe: siue ex repudiatione: vt sonat alia l̄ra: q̄ bonus p̄siliator d̄ repudiare: ne sit placens: vel planus. P̄omia vō q̄ sunt ad auditore q̄tū ad iudiciale d̄ eē aut extranea q̄tū ad inopinata: aut difficilia: aut domestica q̄tū ad ea d̄ q̄bus sunt opinionēs. Quicquid. n. se excusat: vel se excusat in fortunū: vt si fuit illud p̄ter inopinatū: et p̄ter intentionē: vel se excusat p̄ ipotētiā: si fuit difficile: vel se excusat p̄ ignorantiam: si sunt de eo diuerse opinionēs: et a multis creditur illud esse bonum. Subdit autem: q̄ talia sunt introductoria